

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**ZAGOTAVLJANJE NEODVISNOSTI NOTRANJEGA
REVIZORJA V SLOVENIJI**

Ljubljana, september 2005

KATJA PLEŠKO

IZJAVA

Študentka Katja Pleško izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Marjana Odarja, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 14. 9. 2005

Podpis:

KAZALO

1. UVOD	1
2. POMEN NAČELA NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA	2
2.1. Opredelitev notranjega revidiranja in njegov pomen	2
2.2. Strokovna etika notranjega revizorja	4
2.2.1. Strokovnost notranjega revizorja	4
2.2.2. Pomen strokovne etičnosti notranjega revizorja	5
2.2.3. Pomen poklicnega etičnega kodeksa	5
2.2.4. Kodeks poklicne etike notranjega revizorja	6
2.2.4.1. Temeljna načela kodeksa poklicne etike notranjega revizorja	7
2.2.4.2. Načela obnašanja kodeksa poklicne etike notranjega revizorja	7
2.3. Nepristranskost in neodvisnost notranjega revizorja	8
2.3.1. Nepristranskost notranjega revizorja	8
2.3.2. Neodvisnost notranjega revizorja	9
2.3.2.1. Neodvisnost mnenja (independence of mind)	9
2.3.2.2. Neodvisnost videza (independence in appearance)	10
3. ZAGOTAVLJANJE NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA	10
3.1. Pomembnost neodvisnosti notranjega revizorja in njegove stroke	10
3.2. Organizacije, ki se ukvarjajo z zagotavljanjem neodvisnosti notranjega revizorja .	12
3.2.1. The Institute of Internal Auditors	12
3.2.2. Slovenski inštitut za revizijo	12
3.3. Osnovni dejavniki zagotavljanja neodvisnosti notranjega revizorja	13
3.3.1. Obstoj jasno opredeljenih pravil	14
3.3.1.1. Kodeks notranjerevizijskih načel	15
3.3.1.2. Standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju	16
3.3.2. Ustrezna strokovna in etična kakovost notranjega revizorja	17
3.3.3. Nazorna opredelitev in ločevanje drugih (nerevizijskih) dejavnosti od dejavnosti notranjega revidiranja	18
3.3.4. Ustrezna organizacijska podrejenost službe notranjega revidiranja	20
3.4. Obvladovanje neodvisnosti in nepristranskosti	23
3.4.1. Prepoznavanje in ocenjevanje groženj neodvisnosti	23
3.4.2. Najpogostejši primeri groženj neodvisnosti in nepristranskosti	24
3.4.3. Mehanizmi oziroma orodja zagotavljanja neodvisnosti in nepristranskosti	24
4. PREVERJANJE NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA V SLOVENSКИH BANKAH IN ZAVAROVALNICAH	27
4.1. Namen in način izvedbe raziskave	27
4.2. Analiza odgovorov na anketni vprašalnik	28

4.3. (Ne)odvisni položaj notranjega revizorja glede na izsledke raziskave.....	38
4.3.1. Pozitiven vpliv uvedbe revizijskega odbora na zagotavljanje neodvisnosti notranjega revizorja	39
5. SKLEP.....	40
LITERATURA	43
VIRI.....	44
PRILOGE	I
SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV	III

1. UVOD

Nenehne in vedno bolj zapletene spremembe poslovnega okolja podjetij, rast in razvejenost poslovnih sistemov, velika konkurenčnost, nove tehnologije ter zahteva po hitrih poslovnih odločitvah, na podlagi katerih je v celoti odvisna prihodnost podjetja, so postali neizogiben dejavnik in najpogostejši krivec za neuspešno poslovanje podjetij. Podjetja morajo vzpostaviti kakovosten sistem poslovnega odločanja, ki temelji predvsem na zanesljivi informacijski podlagi. Slednje omogoča pravilno usmerjanje poslovanja podjetja in tako zagotavlja njegovo tekmovalno prednost, torej rast in obstoj. V opisanem procesu pridobivanja kakovostnih informacij in sprejemanja ključnih odločitev veliko vlogo igra notranje revidiranje.

V zadnjih letih je vzporedno z rastjo poslovne dinamike podjetja dejavnost notranjega revidiranja postala bistveno pomembnejša. Podjetju danes pomeni podporo, pomoč in ekonomsko prednost pri uresničevanju njegovega poslanstva (Paznik, 1999, str. 34-37). Natančno revizorjevo poznavanje celotnega poslovanja in s tem njegova vloga katalizatorja ter vodstvenega tesnega svetovalca so postali nepogrešljiv dejavnik poslovnega uspeha.

Notranji revizorji morajo biti usposobljeni za preizkušanje in raziskovanje celotnega delovanja organizacije. S tem preverjajo informacije, ocene, analize ter druge podatke v podjetju, na podlagi katerih poslovodstvo nato sprejema svoje temeljne odločitve. Ker so informacije notranjega revizorja za poslovno odločanje ali oblikovanje kakršnega koli mnenja za njihovega uporabnika tako pomembne, morajo biti čimbolj nepristranske. To pa je možno le, če notranji revizor ne glede na vplive okolice deluje povsem neodvisno.

Diplomsko delo obravnava pomembnost zagotavljanja enega izmed temeljnih načel kodeksa poklicne etike notranjega revizorja – neodvisnost. V primeru kršenja tega načela bi morebitne pristranske ocene lahko pomenile napačno informacijo in s tem resno vplivale na sprejemanje odločitev uporabnika, ki z njimi razpolaga. Neodvisnost je zato temelj stroke notranjega revidiranja.

Na začetku natančneje opredeljujem notranje revidiranje ter podrobneje opredeljujem pojma neodvisnosti in nepristranskosti. Poudarjam dejstvo, da je neodvisnost v bistvu zelo neoprijemljiv pojem, ki je velikokrat odvisen od »načelne drže in stanja uma« vsakega notranjega revizorja posebej. Nanjo je treba gledati z vidika njenega navideznega zagotavljanja in dejanskega uresničevanja. Medtem ko zagotavljanje neodvisnosti navzven usmerjajo zakoni, pravila, kodeksi in drugi predpisi, ki uravnavajo notranjerevizijsko stroko, je za dejansko neodvisnost oziroma »stanje uma« notranjega revizorja ključna njegova zmožnost delovati neodvisno v zapletenih situacijah.

Osrednji del diplomskega dela predstavlja najpomembnejše dejavnike zagotavljanja neodvisnosti notranjega revizorja ter s tem celotne notranjerevizijske službe. Čeprav so to dejavniki, ki vplivajo predvsem na zagotavljanje neodvisnosti notranjega revizorja navzven,

torej kot ga vidijo uporabniki njegovih informacij, določeni pozitivno vplivajo tudi na oblikovanje njegovega lastnega »neodvisnega uma«. Z upoštevanjem teh dejavnikov vodstva podjetij in notranjerevizijskih služb notranjemu revizorju omogočajo, da se lažje izogiba situacijam, ki bi utegnile povzročiti njegovo pristransko ali samo navzven odvisno delovanje.

Velikokrat se vseeno zgodi, da se notranji revizor znajde v položaju, ko skušajo nanj vplivati. Takrat se pokaže njegova sposobnost obvladovanja in prepoznavanja groženj neodvisnosti. Slednje obravnavam v zadnjem teoretičnem delu diplomskega dela, ko navajam tudi orodja oziroma mehanizme, ko se pojavi problem zagotavljanja neodvisnosti.

Zadnji del diplomskega dela predstavlja raziskavo (ne)odvisnega položaja notranjega revizorja v Sloveniji. V ta namen sem sestavila anketni vprašalnik, namenjen notranjim revizorjem bank in zavarovalnic. Skušala sem ugotoviti, kakšno je dejansko stanje zagotavljanja neodvisnosti notranjega revizorja in koliko se skuša na njegovo podajanje zagotovil tudi dejansko vplivati. Na podlagi ugotovitev anketne raziskave svoje diplomsko delo tudi zaključujem.

2. POMEN NAČELA NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA

2.1. OPREDELITEV NOTRANJEGA REVIDIRANJA IN NJEGOV POMEN

Notranje revidiranje je neodvisna in nepristranska dejavnost dajanja zagotovil in svetovanja, namenjena povečevanju koristi in izboljševanju delovanja organizacije. Izvaja se v različnih pravnih in kulturnih okoljih ter v organizacijah, ki se razlikujejo po namenu, obsegu in ustroju (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Opredelimo ga lahko tudi kot neodvisno presojanje procesov in stanj, ki je v organizaciji zasnovano in uresničeno kot notranja storitvena dejavnost. Je oblika posrednega (vodstvenega) nadzora, ki ugotavlja in vrednoti primernost in uspešnost vseh drugih kontrol. Izsledki so namenjeni predvsem poslovodstvu organizacije (Kodeks notranjerevizijskih načel, 1998). Z ocenjevanjem in izboljševanjem učinkovitosti upravljanja s tveganji, notranjih kontrol in celotnega upravljalkega sistema je usmerjeno k dodajanju nove vrednosti k poslovanju podjetja (Standards for the Professional Practice of Internal Auditing, 2001).

Temeljne značilnosti notranjega revidiranja lahko strnemo in prikažemo (Tušek, Žager, 1999, str. 22-23):

- notranje revidiranje izvajajo osebe, zaposlene v podjetju, katerega poslovanje se presoja,
- gre za neodvisno preizkušanje, presojanje in ocenjevanje brez kakršnih koli omejitev ali utesnjevanj sodbe notranjega revizorja,
- področje dela notranjega revizorja je celotno delovanje podjetja,

- organizirano je kot podpora in pomoč poslovodstvu in podjetju v celoti ter je zaradi tega posvetovalna (štabna), in ne linijska funkcija v njem.

Izvajanje notranjega revidiranja mora temeljiti na (Debeljak, 2001, str. 10):

- poštenem, objektivnem in prizadevnem izvajanju aktivnosti,
- delovanju v skladu s cilji podjetja,
- nenehnem izpopolnjevanju in izobraževanju,
- ohranjanju zaupnosti informacij,
- ohranjanju visokega etičnega standarda in dostojanstva.

Pomen in vloga notranjega revidiranja sta se dolgo časa enačila z zagotavljanjem delovanja notranjih kontrol. Sprva je bilo tako notranje revidiranje usmerjeno izključno k formalnemu in vsebinskemu preizkušanju smotrnosti, urejenosti in zanesljivosti računovodskih ugotovitev in poročil, poslovodstvo pa je ugotovitve notranjega revidiranja uporabljalo kot dopolnilo ugotovitev zunanjega revidiranja (Tušek, Žagar, 1999, str. 23).

Danes pa so zaradi ostre konkurence na trgu, novih tehnologij, nenehne rasti podjetij, vse večje diverzifikacije in decentralizacije ter zato vedno težjega vzpostavljanja organiziranosti podjetij postale notranje kontrole premalo učinkovite. Vodstvo pri svojem sprejemanju hitrih in preišljenih odločitev potrebuje kakovostno informativno podlago ter kakovosten nadzor, ki že med letom v zadostni meri ugotavlja pravilnosti, skladnosti, morebitne napake, neupoštevanja in druge nepravilnosti pri poslovanju. Področje notranjega revidiranja se je razširilo na vse poslovne funkcije podjetja, na obvladovanje vseh vrst tveganj pri poslovanju in na področje upravljanja organizacije. Postalo je nepogrešljiv element sodobnega odločanja.

Notranji revizor zato danes obvladuje širok obseg področij. Od njega se zahteva poglobljeno poznavanje poslovanja, opravljanje revizijskih pregledov, tekoče spremljanje obvladovanja tveganj, preverjanje vzpostavitve in delovanja notranjih kontrol, revizija informacijskih sistemov, svetovanje vodstvu, sodelovanje z zunanjim revizorjem. Pri vsem tem ne sme pozabiti na dosledno upoštevanje načel objektivnosti ter se vedno izogibati pritiskom, ki jih izvaja vodstvena raven.

V Sloveniji zakonska določila obvezujejo k organizaciji notranjerevizijskih služb le banke, zavarovalnice in nekatere institucije državne uprave. Za druga podjetja notranja revizija še ni obvezna. Zanj se tako odločajo zaradi nujnosti po boljšem in obsežnejšem nadzoru poslovanja predvsem večja podjetja.

Glavni namen notranjega revidiranja je torej zagotoviti poslovodstvu kakovostne analize, presoje, ocene, priporočila, nasvete in informacije o delovanju, ki je predmet preizkušanja (Sawyer, Vinten, 1996, str. 3). Cilj notranjerevizijske službe je učinkovita pomoč članom organizacije pri uspešnem opravljanju njihovih nalog in stalna naravnost k povečevanju

uspešnosti (delati prave stvari), gospodarnosti (delati najceneje) in učinkovitosti (delati pravilno) poslovanja.

Osnovni problem je v revizorjevi neodvisnosti oziroma odvisnosti. Navzven se namreč neodvisnost notranjega revizorja ne zdi enaka kot pri zunanjem revizorju. Slednji z organizacijo, v kateri revidiranje opravlja ni neposredno povezan. Notranji revizor pa je zaposlen v podjetju (deluje po načelu stalnosti) in je zato povezan s svojim revidirancem. Omenjeni problematiki se posveča veliko mednarodnih organizacij, ki so sprejele in sprejemajo vrsto ukrepov, ki naj bi pripomogli, k čim bolj neodvisnemu delu notranjega revizorja. O tem več v nadaljevanju. Prav gotovo pa predstavlja poglavitni temelj za neodvisno delo notranjega revizorja njegovo strokovno in etično ravnanje.

2.2. STROKOVNA ETIKA NOTRANJEGA REVIZORJA

2.2.1. Strokovnost notranjega revizorja

Preden verjamemo strokovni informaciji notranjega revizorja, moramo zaupati v njegovo poštenost. Zaupati moramo, da ga vodi predvsem, če že ne izključno, interes po zagotovitvi pravih in točnih sodil, priporočil, pripomb ali drugih informacij. Celotno njegovo delo mora temeljiti na resničnih in utemeljenih dejstvih. Nikakor ga torej ne sme voditi finančni, politični ali kakršen koli drug interes, ki bi utegnil vplivati na njegovo delo.

Osnovni, vendar ne edini pogoj za doseganje zelenih učinkov notranjerevizijske stroke so ustrezna strokovna usposobljenost, obvladovanje poklicnih veščin in poklicna skrbnost notranjega revizorja. Kodeks notranjerevizijskih načel, ki je podrobneje razložen v nadaljevanju, te vrline opredeljuje kot nujnost vsakega notranjega revizorja. Ustrezna strokovna usposobljenost zahteva obvezno razumevanje in obvladanje tako načel, standardov in drugih pravil revidiranja kakor tudi računovodskih načel, standardov in drugih pravil, ki jih morajo upoštevati izvajalci revidiranih dejavnosti v organizaciji. Gre torej za temeljno znanje, ki se zahteva pri revidiranju in ga mora notranji revizor obvladati in nenehno izpopolnjevati. Poklicne veščine predstavljajo pri revidiranju pridobljene sposobnosti revizorja, da zna uporabljati teoretično znanje v konkretnih razmerah okoliščinah. Vse to mora izvajati vestno in z vso poklicno skrbnostjo, kar pomeni, da mora biti pozoren na možnosti namernih prevar, napak, izogibanja, neučinkovitosti, škode, neuspešnosti in na vsa področja delovanja, kjer je velika možnost nastajanja nepravilnosti (Kodeks notranjerevizijskih načel, 1998).

Vendar pa ustrezna strokovnost notranjega revizorja pri njegovem delu ni dovolj. Izhajati je treba iz temeljne predpostavke, da lahko izvajalec, torej notranji revizor, kakovostno opravi svojo nalogo le, če upošteva tudi etične norme, običajno zapisane v ustreznih kodeksih. Strokovnosti je treba dodati še upoštevanje poklicne etike, ki jo lahko razumemo kot celotnost načel o dolžnostih (in pravicah) ljudi v nekem poklicu. Za kakovostno opravljeno delo je torej potrebna strokovna etika (Odar, 2004, str. 2).

2.2.2. Pomen strokovne etičnosti notranjega revizorja

Strokovna etičnost je splošna skrb za dobro vedenje, ki je usmerjeno v dobro vsakega posameznika in skozi to v dobro družbe kot celote. Ne spušča se na raven posameznika, saj ima v ospredju splošni družbeni interes (Edwards, 1997, str. 4). Predstavlja sklop etičnih in strokovnih načel in pravil, ki določajo obnašanje strokovnjaka pri opravljanju njegovih poklicnih dolžnosti v razmerju do naročnika, poklicnih kolegov in tudi javnosti (Odar, 2004, str. 3).

Zaščitni znak strokovnjakov je tako njihova pripravljenost sprejeti stroga etična načela in jih upoštevati pri svojem vsakodnevnem delu. Sprejetje teh etičnih načel zahteva, da strokovnjaki vzdržujejo višji standard vedenja, kot ga zahteva pravo. Strokovnjaki morajo pozorno upoštevati posledice različic delovanja in delovati, upoštevaje vse zakone, strogo neoporečno. Zakonito in etično delovanje morata biti nerazdružljivi dejanji pri njihovem delu. To je za strokovnjake, kar so neizpodbitno tudi notranji revizorji, velika odgovornost, vendar jo večina prevzame prostovoljno (Taylor, 1996, str. 123).

Taylor trdi, da sta etična zavest in s tem etično ravnanje svojevrstna naravna občutljivost posameznika in ju enači s sposobnostjo dojemanja etične razsežnosti v zapletenem položaju. Tako bi lahko predstavljalo največjo oviro za etično ravnanje pomanjkanje posameznikove etične zmožnosti. Pravilne odločitve namreč zahtevajo zdravo moralno presojanje in razvijanje premišljenega ravnanja za praktično reševanje problema. Na strokovno opravljeno delo tako vpliva dvoje pomembnih dejavnikov: višina etične zmožnosti posameznika in raven njegove poklicne usposobljenosti oziroma znanja. Z njima si strokovnjak postavi optimalne meje svojega etičnega ravnanja (Taylor, 1996, str. 126). Posameznikova dolžnost je, da si stalno prizadeva presegati te meje, kar dosega z večanjem svoje strokovnosti, širitvijo svojih etičnih obzorij, stalnim izpopolnjevanjem ter zavedanjem svoje odgovornosti in možnih vplivov okolja na njegovo moralno presojo.

Notranji revizor predstavlja osebo, ki je visoko strokovno usposobljena ter sposobna izpolnjevati visoke etične norme. Obstaja vrsta pravil, kodeksov in drugih predpisov, ki mu pomagajo pri njegovih odločitvah. Velikokrat pa nanj vseeno vplivajo manjši ali večji nosilci lastnih interesov. Tu se pokaže njegova sposobnost ravnati moralno in objektivno, skratka etično in strokovno.

2.2.3. Pomen poklicnega etičnega kodeksa

Zaradi povečanih pristojnosti v procesu odločanja in kompleksnosti strokovnih odločitev se je v javnosti pojavila zahteva po dodatnem poklicnem nadzoru. Sistematizirano, a omejeno rešitev predstavljajo kodeksi poklicne etike. Etični kodeksi so veliko bolj specifični in problemsko usmerjeni kot klasična zakonodaja, zato so pri nadzoru poklicnih skupnosti načeloma tudi uspešni (Kavčič, 2004, str. 131).

Vsak poklic ima tako svoj kodeks vedenja, ki se uporablja le v njegovem delovnem okolju. Opredeljuje ravnanja, ki naj bi spodbujala etično vedenje, zagotavljala kakovostno delo ter višje standarde ravnanja, kot jih predpisuje zakon. Omogoča izgradnjo in oblikovanje lika strokovnjaka, ki ni odvisen od trenutnih razmer (Sruk, 1999, str. 232-241). Z njimi je mogoče povečati strokovnjakovo občutljivost za zaznavanje etično spornih zadev, ki se pojavljajo med njegovim delom. Ponujajo temeljne vzorce praktičnega ravnanja in spodbujajo k večjemu zanimanju za etična vprašanja. Posameznik na podlagi sprejetih načel oblikuje sebe, odnos do strokovnih kolegov in celotne družbe (Kavčič, 2004, str. 132).

V sodobni družbi je strokovnjak pogosto postavljen pred odločitve, ki presegajo njegovo individualno etično veličino. V takih primerih je ustrezno definirana poklicna etika nadvse pomembna – kodeks poklicne etike pride prav tudi najbolj izobraženim in duhovno zrelim osebnostim, saj jih v osebni odgovornosti razbremeni ali podpre in jim na ta način olajša odločanje (Trstenjak, 1996, str. 9-12).

Imajo pa kodeksi poklicne etike tudi veliko pomanjkljivost, ki jo predstavlja njihova omejena normativna moč. Omejitve, ki jih kodeksi določajo, namreč večinoma ne morejo slediti dinamiki, ki jo narekuje vedno večji tempo prilagodljivih in variabilnih družbenoekonomskih razmerij (Kelhar, 2003, str. 47). Poleg tega pa predstavlja problem tudi sedanja zakonodaja, ki kršitve kodeksa ne obravnava enakovredno s kršitvijo zakona. Kodeks tako nima ustrezne pravne podlage, ki bi kazensko zagotavljala njegovo upoštevanje.

Vseeno pa predstavljajo kodeksi poklicne etike vodilo pri opravljanju poklicnih dolžnosti, saj dopolnjujejo zunanje in notranje predpise pravne osebe. Posamezniku ponujajo oporo pri delovanju v skladu z osebnimi vrednotami in vrednotami okolja ter pomoč pri doseganju zaupanja nadrejenih in lastnikov (Kavčič, 2004, str. 130).

2.2.4. Kodeks poklicne etike notranjega revizorja

Kot pomeni kodeks poklicne etike zunanjega revizorja zavezo, da bodo upoštevali etična načela vsi revizorji in pooblaščen revizorji, pomeni kodeks poklicne etike notranjega revizorja skupek pravil, po katerih se notranji revizor ravna pri opravljanju svojih strokovnih nalog.

Kodeks poklicne etike tako predstavlja formalni zapis etičnih načel, ki so nujna za delovanje revizijske stroke. V Sloveniji to področje ureja Slovenski inštitut za revizijo, ki je leta 1998 sprejel in izdal, leta 2002 pa dopolnil Kodeks poklicne etike notranjega revizorja, da bi jasno in nedvoumno opredelil poklicnoetične dolžnosti notranjega revizorja.

Vsebuje temeljna načela poklicne etike in obnašanja notranjega revizorja. Notranji revizor mora delovati v skladu s temi načeli in preprečevati njihovo vsako možno kršitev. V nadaljevanju so na kratko opisana.

2.2.4.1. Temeljna načela kodeksa poklicne etike notranjega revizorja

Prvo temeljno načelo poklicne etike nalaga notranjemu revizorju, kot članu Slovenskega inštituta za revizijo, vzdrževanje visokega standarda strokovnih sposobnosti, morale in dostojanstva. Dosledno mora izvajati vse sklepe kodeksa poklicne etike oziroma delovati v skladu z njegovimi smernicami.

Notranji revizor mora stalno spremljati strokovne dosežke na revizijskem področju in skrbeti za svoje strokovno izpopolnjevanje ter prenašanje svojega znanja na svoje mlajše kolege, kar opredeljuje **drugo načelo**.

Po smernicah **tretjega načela** pa mora notranji revizor skrbeti za odkrito sodelovanje med notranjimi revizorji, ki temelji na tovarištvu, medsebojni pomoči in prenašanju izkušenj.

2.2.4.2. Načela obnašanja kodeksa poklicne etike notranjega revizorja

Načel obnašanja je pet. Od notranjega revizorja zahtevajo strokovnost in odgovornost, zaupnost, neoporečnost, neodvisnost in prizadevnost ter objektivno sporočanje.

Načelo strokovnosti in odgovornosti: Prvo načelo obnašanja notranjega revizorja predstavlja načelo strokovnosti in odgovornosti, ki nalaga revizorju vso občutljivost pri upoštevanju dejstva, da ima s svojo pomembno vlogo v organizaciji zelo veliko odgovornost. Prevzeti sme le naloge, za katere je prepričan, da jih lahko opravi zanesljivo in strokovno neoporečno. Stremeti mora k popolnemu poznavanju in nenehnemu izpopolnjevanju teorije in prakse ter upoštevati sprejete standarde in druga pravila. Če njegovo delovanje poseže v mednarodni poslovni prostor, mora poleg delovanja v skladu s slovenskimi predpisi spoštovati tudi mednarodne računovodske in revizijske standarde ter druga mednarodno sprejeta pravila. Pristojne v podjetju pa je dolžan takoj obvestiti ob vsaki opaženi kršitvi ali nespoštovanju prej omenjenih pravil. Delovati mora zanesljivo in nenehno izpopolnjevati svoje teoretično znanje in znanje veščin ter ohranjati visoko raven strokovnosti.

Načelo zaupnosti: Informacije, s katerimi se notranji revizor seznanja pri svojem delu, mora uporabljati preudarno, preprečevati njihovo morebitno zlorabo in zagotavljati njihovo strogo zaupnost. Prav tako je dolžan o njihovi zaupnosti obveščati svoje zaposlene in jih v tej smeri tudi nadzorovati. Izogibati se mora vsaki dejanski ali navidezni uporabi zaupnih informacij, s katero bi se lahko sam okoristil ali to omogočil drugim osebam.

Načelo neoporečnosti: Tretje načelo zahteva od notranjega revizorja, da vse svoje storitve opravlja kar najbolj neoporečno, torej ob upoštevanju vseh pisanih in nepisanih etičnih pravil in norm, in se izogiba dejavnostim, ki bi utegnile njegovo stroko spraviti na slab glas. V nobenem primeru ne sme podrediti lastne presoje in odločitve interesom ter koristim naročnika njegovih storitev, saj s tem prepreči nepristransko izvajanje svojega dela. Dolžan je

ugotavljati morebitne strokovne pomanjkljivosti ali druge ovire, ki bi utegnile vplivati na opravljanje njegove dejavnosti.

Načelo neodvisnosti in prizadevnosti: Notranji revizor mora biti pri svojem delu strokovno neodvisen in prizadeven. Načelo se zavzema za organizacijske in druge rešitve, ki pripomorejo k revizorjevemu neodvisnemu delovanju. Med njimi poudarja ustrezno osveščenost in izobraževanje notranjega revizorja ter pravilno in natančno razumevanje pristojnosti in odgovornosti vsakega soudeleženca pri notranjem revidiranju, ko gre za upoštevanje zahteve po neodvisnem delovanju. Gre za miselnost, za katero je značilna neoporečnost in nepristranskost opravljanja poklica ter je podrobneje razložena v nadaljevanju diplomskega dela.

Načelo sporočanja: Zadnje, peto načelo obravnava sporočanje, ki mora biti izvedeno pošteno in objektivno. Notranji revizor mora popolnoma razkriti vse pomembne informacije, za katere je mogoče doumevati, da otežujejo uporabnikovo razumevanje njegovih sodil, priporočil, pripomb ali predlogov.

2.3. NEPRISTRANSKOST IN NEODVISNOST NOTRANJEGA REVIZORJA

Čeprav se pojma neodvisnosti in nepristranskosti v revizijski stroki pogosto pojavljata v skupnem kontekstu ju Standardi notranjega revidiranja, ki so podrobneje razloženi v tretjem delu diplomske naloge, ločeno obravnavajo. Tako v členu 1100 (Neodvisnost in nepristranskost) navajajo, da naj bo notranjerevizijski nosilec neodvisen in, da naj bodo notranji revizorji pri opravljanju svojega dela nepristranski (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Nepristranskost ne more biti zagotovljena, če notranji revizor ne deluje neodvisno od vplivov svoje okolice, prav tako je njegova neodvisnost kršena, če je svoj poklic opravljal pristransko. Medsebojno si omenjena pojma postavljata potreben pogoj za njuno izpolnjevanje.

2.3.1. Nepristranskost notranjega revizorja

Nepristranskost je neodvisna miselna drža, ki jo notranji revizorji vzdržujejo pri opravljanju dela. Ne smejo podrediti svoje sodbe o revizijskih zadevah sodbam drugih. Svoje delo morajo opravljati tako, da pošteno verjamejo v izsledke svojega dela in zagovarjajo kakovost. Pri svojem delovanju morajo imeti položaj, ki jim omogoča nepristransko in strokovno oblikovanje sodb (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Nepristranskost se zahteva zaradi storitev, ki jih notranji revizor opravlja za javnost. Pri delu se mora držati visokih strokovnih standardov delovanja, izogibati se mora prevaram, preračunljivosti, zlaganosti in površnosti. Notranji revizorji morajo delovati brez predsodkov in se izogibati navzkrižju interesov. Morebitno sprejemanje večjih nagrad oziroma daril od

zaposlenca, stranke, odjemalca, dobavitelja ali poslovnega sodelavca bi tako lahko povzročilo resen dvom o nepristranskosti pri opravljanju njegovega dela.

Ker pa je nepristranskost težko meriti, je postala nadomestek za meritev nepristranske ocenitve, presoje in odločitve pri delovanju notranjega revizorja neodvisnost (Jagrič, 2004, str. 160).

2.3.2. Neodvisnost notranjega revizorja

Poznavalci in uporabniki revizijske stroke trdijo, da je izmed vseh standardov v kodeksu poklicne etike, v smislu verodostojnosti revizorjevega dela, verjetno najpomembnejše načelo neodvisnosti, ki se pogosto pojmuje kot sposobnost neoporečnega in nepristranskega delovanja. Pravzaprav lahko trdimo, da je neodvisnost tako neločljivo povezana z revidiranjem in drugimi storitvami potrjevanja, da jih brez nje ni možno opraviti (Taylor, Glezen, 1996, str. 133).

Neodvisnost notranjega revizorja je zagotovljena, če lahko deluje neodvisno pri načrtovanju, preiskovanju in poročanju. Razkriti mu morajo biti vsi viri informacij. Nihče ne sme vplivati na njegovo načrtovanje opravil, določanje obsega njegovega dela, razkrivanje dejstev, ki so plod njegovega dela, ali na izražanje njegovega mnenja. Delovati mora svobodno in nepristransko.

Neodvisnost notranjim revizorjem dovoljuje, da pripravljajo sodbe, ki so bistvene za pravilno izvajanje poslov, brez pristranskosti in predsodkov (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Pri tem je treba razlikovati dve razsežnosti neodvisnosti:

- neodvisnost mnenja (independence of mind),
- neodvisnost videza (independence in appearance).

Notranji revizor mora biti tako dejansko neodvisen in se hkrati tudi izogibati vsem situacijam, ki bi lahko, čeprav le navidezno, zbudile dvom o njegovi neodvisnosti. Biti mora torej neodvisen tako pri svojem mnenju, kot pri svojem videzu.

2.3.2.1. Neodvisnost mnenja (independence of mind)

Neodvisnost mnenja notranjega revizorja je nemogoče zagotoviti s pravili, saj gre, lahko bi rekli, za »stanje uma«, ki revizorju omogoča opravljanje dela brez pritiska, ki bi mogel negativno vplivati nanj in s tem preprečevati njegovo delovanje v skladu z moralnimi načeli. Če je notranji revizor mnenjsko neodvisen, lahko tudi deluje, razmišlja in odloča neodvisno in nepristransko. Gre za dejansko neodvisnost notranjega revizorja, ki je zagotovljena z neodvisnim delovanjem njegove miselnosti, ne glede na vsa pisana in nepisana pravila in

druge vplive iz njegove okolice. Navadno se povečuje z večanjem pripadnosti revizorja svojemu poklicu, slednja pa se povečuje z večanjem njegovega znanja.

2.3.2.2. Neodvisnost videza (independence in appearance)

Na neodvisnost videza notranjega revizorja se nanaša večina pisanih pravil o zagotavljanju neodvisnosti pri njegovem delu. Potrjuje revizorjevo neodvisnost navzven, torej kot ga vidijo uporabniki njegovih storitev. Notranji revizor mora, ne glede na to, da je dejansko oziroma mnenjsko popolnoma neodvisen, dajati tak vtis. Izogibati se mora vsem situacijam, ki bi utegnile škodovati njegovemu strokovnemu in moralnemu ugledu.

Notranji revizor bi lahko kljub kršitvi postavke neodvisnosti videza svoje delo opravil mnenjsko popolnoma neodvisno, vendar če bi uporabnik njegovih informacij dobil občutek, da v resnici ni tako, bi s tem zbudil dvom o svoji nepristranskosti torej resničnosti svojih navedb. Če pa obstaja dvom o verodostojnosti informacij, postane njihova vrednost minimalna v primerjavi z informacijo, ki ji zaupamo.

Da je notranji revizor neodvisen pri svojem delovanju, mora tako delovati tudi v javnosti, v poklicnem in zasebnem življenju.

3. ZAGOTAVLJANJE NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA

Neodvisno delovanje notranjega revizorja dodaja koristnost organizaciji na temelju podajanja zagotovil, povezovanja dokazov z vrsto in obsegom zagotovil, dajanja zagotovil zunaj organizacije, dajanja zagotovil pri raziskavah prevar in s svetovanjem (Jagrič, 2004, str. 155). Zato je zelo pomembno, če že ne ključno, za dolgoročni obstoj podjetja. Pravila in drugi predpisi, ki urejajo področje neodvisnosti notranjega revizorja, svojo pozornost namenjajo predvsem možnim kršitvam neodvisnosti in dejavnikom, ki so potrebni za njeno zagotavljanje.

V nadaljevanju so analizirani osnovni pogoji in s tem ključni dejavniki, ki morajo biti izpolnjeni, da je zagotovljeno neodvisno izvajanje dela notranjega revizorja in vzpostavljena čim bolj neodvisna notranjerevizorska služba.

3.1. POMEMBOST NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA IN NJEGOVE STROKE

Eden bistvenih pogojev, ki morajo biti izpolnjeni pri zagotovitvi temeljnih izhodišč za samostojno in neodvisno zagotovitev položaja vsake stroke, je predvsem njena neodvisnost (Odar, 2004, str. 3).

Za notranjerevizijsko stroko pa je zaradi njene nadzorne, preiskovalne in poročevalne vloge v podjetju neodvisen položaj še toliko pomembnejši.

Temeljna predpostavka trajne rasti in trajnega razvoja podjetja ter uresničevanja njegovih ciljev v neustaljenih in zapletenih okoliščinah je namreč zagotovitev kakovostnega upravljanja in poslovanja. V podporo in pomoč pri uresničevanju te naloge se organizira notranje revidiranje kot neodvisna funkcija v podjetju, usmerjena k nadziranju ustroja notranjega kontroliranja, preiskovanju dosežkov in primerjanju teh z že postavljenimi cilji ob uporabi povratne zveze, s katero se poskušajo odpraviti spoznane slabosti (Tušek, Žager, 1999, str. 44-45).

Notranjerevizijska stroka izgubi vso svojo veljavo, če njena neodvisnost ni zagotovljena. Če okolica ne bo verjela v neodvisnost stroke, bo tudi neodvisnost notranjerevizijske službe in posameznega notranjega revizorja brez pomena. To bi pomenilo, da je vodstvo izgubilo svojega najtesnejšega svetovalca, lahko bi rekli, svojo desno roko. Odločanje ne bi bilo več podkrepjeno z ustreznimi dejstvi, kar bi ogrozilo rast, razvoj in najverjetneje tudi obstoj podjetja. Nadzorni svet, delničarji in druge interesne skupine podjetja pa bi izgubili svojega najpomembnejšega poročevalca o ustreznosti in verodostojnosti poslovanja podjetja v skladu s sprejetimi načrti.

Uporabniki informacij notranjega revizorja sprejemajo svoje odločitve na podlagi zaupanja v njegovo strokovnost, poštenost, nepristranskost in neodvisnost. V drugem delu diplomskega dela sta poudarjeni dve razsežnosti neodvisnosti: neodvisnost mnenja in neodvisnost videza. Obe sta pogoj za neodvisno in nepristransko opravljanje dela notranjega revizorja. Brez njiju bi postalo delo notranjega revizorja brez vrednosti, poslanstvo notranjerevizijske službe pa brez pomena. Dokazilo o tem, da strokovnjaki, torej notranji revizorji, opravljajo svoje delo v skladu s kodeksom poklicne etike, je eden najpomembnejših inštrumentov in pokazateljev neodvisnosti videza notranjega revizorja.

Predpostavka, da je notranji revizor pri svojem delu neodvisen, predstavlja zato temelj notranjerevizijske stroke. Pri tem mora notranjerevizijska služba zagotavljati zanesljivost, objektivnost in neoporečnost računovodskih in poslovnih informacij, ki prihajajo iz različnih organizacijskih delov in na podlagi katerih se sprejemajo odločitve na različnih ravneh. Tako postane poslovno odločanje bolj zanesljivo, saj temelji na informacijski podlagi, ki so jo preverjali neodvisni notranji revizorji (Tušek, Žager, 1999, str. 24).

Samo neodvisne in nepristranske informacije pa lahko v največji meri zagotavljajo varstvo interesov lastnikov kapitala in omogočajo uspešno upravljanje podjetja in s tem njihovega kapitala (Tušek, Žager, 1999, str. 10).

3.2. ORGANIZACIJE, KI SE UKVARJAJO Z ZAGOTAVLJANJEM NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA

Notranje revidiranje je v Sloveniji v primerjavi s svetom še dokaj mlada dejavnost. Največji razvoj je doživelo na področju bančnega poslovanja, kjer je bila uvedba revizijskih služb najhitreje zakonsko predpisana. Njen pomen pa se zaradi vse večjih potreb po notranjem nadzoru povečuje v vseh večjih organizacijah.

Slovenija se zaradi daljšega in obsežnejšega razvoja notranjerevizijske stroke zgleduje predvsem po drugih evropskih državah in ZDA, kjer imajo zaradi dolge tradicije notranjega revidiranja temu primerno veliko strokovnjakov s tega področja. Omeniti je treba Inštitut za notranjo revizijo (The Institute of Internal Auditors) iz ZDA, ki ima najdaljšo zgodovino s področja notranjega revidiranja in Slovenski inštitut za revizijo, ki je postavil temelje strokovno podkovanemu revizijski stroke pri nas. Slednji je sprejel temeljna pravila delovanja revizijske stroke, poskrbel za hiter razvoj teorije in prakse revidiranja ter prispeval pomemben delež k uveljavitvi revizijske stroke v javnosti.

3.2.1. The Institute of Internal Auditors

Leta 1941 so v ZDA zaradi mednarodnega povezovanja notranjerevizijske stroke ustanovili Inštitut za notranjo revizijo (The Institute of Internal Auditors - IIA). Njegova naloga je skrb za stalen razvoj notranjerevizijske stroke. Povezuje več kot 100.000 članov iz 160 držav. Predstavlja vodilno institucijo na področju raziskav, izvajanja izobraževalnih programov, organiziranih seminarjev in konferenc s področja notranjega revidiranja. S svojim delovanjem zagotavlja povezanost in razvijanje notranjerevizijske stroke po vsem svetu. Danes ima IIA 246 podružnic, ki svojim članom zagotavljajo njihovo delovanje na lokalni ravni.

V okviru svojega delovanja je IIA med drugim oblikoval in objavil Kodeks poklicne etike notranjih revizorjev in Mednarodne standarde notranjega revidiranja. Oboje pomeni temeljno oporo notranjim revizorjem po vsem svetu. V skladu s tem IIA skrbi za izobraževalne programe na enotnih osnovah, s čimer so zagotovili tudi program preverjanja znanja za pridobitev naziva preizkušeni notranji revizor (Taylor, Glezen, 1996, str. 86). Leta 1999 je IIA izdal prenovljeno opredelitev notranjega revidiranja in prenovljeni etični kodeks, od 1. januarja 2002 pa veljajo tudi prenovljeni standarde notranjega revidiranja. Njihov prevod je leta 2003 sprejel in izdal Slovenski inštitut za revizijo.

3.2.2. Slovenski inštitut za revizijo

Slovenski inštitut za revizijo (v nadaljevanju Inštitut) je bil ustanovljen 11. januarja 1994. Takrat so bili sprejeti tudi prvi temeljni akti, ki so urejali delovanje revizijske stroke v Sloveniji. Ves čas svojega delovanja je dejaven tako na domačem strokovnem področju kot tudi v tujini. V Sloveniji so njegove naloge sprejemanje in objavljanje določenih strokovnih

standardov, določanje strokovnega znanja in izkušenj, potrebnih za pridobitev določenega naziva, izdajanje dovoljenj za opravljanje določenih nalog, povezanih z revidiranjem, vodenje registrov ter druge naloge, povezane z revizijsko stroko. Zelo pomembna je njegova izobraževalna vloga v obliki izdajanja strokovnih gradiv, priročnikov, pravil, študijskega gradiva in druge strokovne literature ter v obliki organizacije strokovnih izobraževanj in izvajanja preizkusov strokovnih znanj.

Leta 1995 je postal član najpomembnejše svetovne revizorske organizacije - Mednarodnega združenja revizorjev (Federation of Accountants - IFAC), ki usmerja in nadzoruje revizijsko stroko in njen razvoj. Leta 1996 pa je dosegel članstvo v najpomembnejši evropski organizaciji revizorjev - Zvezi evropskih revizorjev (Federation des experts comptables europens - FEE).

Delovanje Inštituta zagotavljajo njegovi organi: svet, revizijski svet, strokovni svet in direktor. V okviru šestih sekcij, organiziranih znotraj strokovnega sveta od leta 1997, deluje tudi sekcija za notranjo revizijo. Slednja povezuje stroko notranjega revidiranja na državni ravni ter skrbi za promocijo notranjega revidiranja in izobraževanje notranjih revizorjev na temelju zakonodaje. Njene glavne naloge so izvedbe izobraževanj za pridobitev naziva preizkušeni notranji revizor, organizacije konferenc, posvetovanj, praktičnih delavnic in okroglih miz s področja notranje revizije, objavljanje člankov s področja notranje revizije, aktivno sodelovanje s člani drugih sekcij Inštituta, spremljanje in objavljanje sprememb in dopolnitev notranjerevizijskih standardov ter navodil, zagotavljanje nadzora v skladu s standardi notranjega revidiranja in druge. Njeni člani so notranji revizorji, ki so v okviru izobraževanja, ki ga organizira Inštitut, pridobili strokovni naziv preizkušeni notranji revizor. Vključujejo se v mednarodno združenje notranjih revizorjev v okviru IIA.

3.3. OSNOVNI DEJAVNIKI ZAGOTAVLJANJA NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA

Ena od pomembnih nalog pri zagotavljanju neodvisnosti notranjega revizorja je skrb za vzpostavitev mehanizmov, ki bodo omogočili notranjim revizorjem, da bodo pri svojem delovanju dejansko neodvisni tako po videzu kot po mnenju. Preden pa se uveljavi določen mehanizem je potrebno poznati dejavnike, ki vplivajo na strokovnjakovo neodvisno delo.

Wallace upošteva pet skupin dejavnikov, ki utegnejo odločilno vplivati na strokovnjaka, torej tudi notranjega revizorja. Ti so (Wallace, 1991, str. 185):

- psihološki dejavniki,
- ekonomski dejavniki,
- zunanji dejavniki,
- strokovna usposobljenost in
- obstoj pravil.

Psihološki dejavniki obsegajo objektivnost notranjega revizorja in njegovo sposobnost za oceno in izvedbo ustreznih ukrepov, ne glede na njihove posledice.

Ekonomski dejavniki poudarjajo nujnost finančne neodvisnosti notranjega revizorja, ki pomeni temeljni pogoj, da lahko notranji revizor neodvisno deluje.

Neodvisnost mnenja notranjega revizorja se povečuje tudi z rastjo njegove strokovne usposobljenosti. Za ustrezno strokovno usposobljenost pa je nujen obstoj jasno opredeljenih pravil, načel, kodeksov in standardov.

Zunanji vplivi oziroma dejavniki so pri delu notranjega revizorja stalno prisotni. Njegova zmožnost delovanja mnenjsko neodvisno pomeni zmožnost delovanja izven njihovega vpliva.

Mehanizmi zagotavljanja neodvisnosti notranjega revizorja so usmerjeni predvsem v iskanje načina, kako se izogibati možnim vplivom teh dejavnikov. Na tem področju lahko omenimo osnovne dejavnike zagotavljanja neodvisnosti notranjerevizijske službe in s tem neodvisnega delovanja notranjega revizorja:

- obstoj jasno opredeljenih pravil,
- ustrezna strokovna in etična kakovost notranjega revizorja,
- nazorna opredelitev in ločevanje drugih (nerevizijskih) dejavnosti od dejavnosti notranjega revidiranja,
- ustrezna organizacijska podrejenost službe notranjega revidiranja.

3.3.1. Obstoj jasno opredeljenih pravil

Obstoj jasno opredeljenih pravil, bodisi od zakonodajalca bodisi od ustreznih strokovnih organov, predstavlja temeljni mehanizem zagotavljanja neodvisnosti notranjerevizijske stroke. V kategorijo pravil spadajo zakoni, kodeksi, predpisi, pravilniki ter vsi mehanizmi nadzora nad vzpostavljanjem in izvajanjem postopkov, ki jih ta pravila zahtevajo. Večinoma temeljijo na odsvetovanju, zapovedovanju oziroma prepovedovanju določenih aktivnosti, ki bi lahko povzročile odvisno ali pristransko delovanje notranjega revizorja.

Slovenski inštitut za revizijo kot obvezna pravila notranjerevizijske stroke navaja: Zakon o revidiranju, Statut Slovenskega inštituta za revizijo, Strokovna načela notranjega revizorja, Kodeks poklicne etike notranjega revizorja in Standarde notranjega revidiranja. Vsebinsko teh dokumentov morajo notranji revizorji obvezno poznati in upoštevati.

Konkretnejša pravila in pogoji glede organiziranosti notranjerevizijske službe v podjetju, kjer je notranja revizija obvezna po zakonu (torej za banke, zavarovalnice in nekatere institucije javnega sektorja), so predpisani v krovnem zakonu, ki velja za te institucije (npr. Zakon o bančništvu, Zakon o zavarovalništvu). Za druge večje družbe oziroma organizacije, ki imajo svojo notranjerevizijsko službo organizirano prostovoljno, ne obstajajo predpisi, ki bi pogoje

za njeno vzpostavitev natančno določali. Vse organizacije, ki notranjerevizijsko službo imajo, pa naj bi v okviru svojih internih pravil (navadno v notranjerevizijski ustanovni listini), opredelile namen, veljavo in naloge notranjerevizijske službe.

Vzorec takšne listine je prikazan na spletnih straneh IIA, ki glede neodvisnosti notranjerevizijske službe zahteva naslednje (Rošker, 2004, str. 12-13):

- nujnost neposredne podrejenosti notranjerevizijske službe neposredno upravi organizacije,
- nujnost vsebinske in strokovne neodvisnosti pri določanju obsega dela in uporabljenih metodik,
- poročanje notranjih revizorjev predstojniku notranjerevizijske službe,
- poročanje predstojnika notranjerevizijske službe neposredno upravi o vsaki notranji reviziji,
- trimesečno ali polletno in letno poročanje upravi in revizijskemu odboru ali nadzornemu svetu o izpolnjevanju programa dela, oceni ustroja notranjih kontrol in pomembnih ugotovitvah,
- morebitno letno poročanje predstojnika notranjerevizijske službe skupščini o uresničitvi letnega programa dela in pomembnih ugotovitvah,
- zagotoviti nepristransko delo notranjih revizorjev in izogibanje nasprotju interesov.

Temeljni okvir za smernice in postopke notranjega revidiranja pa vsakemu notranjemu revizorju postavljajo že omenjeni Standardi notranjega revidiranja. Leta 1998 jih je objavil, v letih 2002 in 2003 pa prevedel po mednarodnih standardih Slovenski inštitut za revizijo. Sestavljajo jih Kodeks poklicne etike notranjega revizorja, Kodeks notranjerevizijskih načel in Standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju.

Kodeks poklicne etike notranjega revizorja je bil predstavljen že v drugem delu diplomske naloge, preostala dva pa sta na kratko omenjena v nadaljevanju. Vsak na svojem področju, zelo natančno opredeljuje zahteve po doseganju neodvisnosti notranjega revizorja in notranjerevizijske službe. Za notranjega revizorja so obvezno vodilo in pomoč pri njegovem neodvisnem delovanju.

3.3.1.1. Kodeks notranjerevizijskih načel

Namen Kodeksa notranjerevizijskih načel je zagotoviti pravilno, odgovorno in učinkovito delo notranjega revizorja.

Načela so notranjemu revizorju vodila pri delovanju tako, da je glede na cilje in naloge, pristojnosti in odgovornosti, strokovno usposobljenost, organiziranost, izvajanje nalog in poročanje o izsledkih na zadovoljivi strokovni ravni. Omogočajo presojanje njegove strokovnosti in nadziranje njegovega delovanja. V pomoč so tudi pri poslovanju in drugih

strokovnih dejavnostih v gospodarskih družbah in drugih poslovnih organizacijah (Kodeks notranjerevizijskih načel, 1998).

V svoji vsebini opredeljuje temeljna načela, načela o organiziranosti notranjerevizijske službe, načela o metodiki dela in načela o strokovnosti in neodvisnosti. V slednjih je poudarjeno, da mora biti notranji revizor neodvisen od revidirane dejavnosti, kar pomeni, da svoje delo opravlja samostojno in nepristransko. Neodvisnost je opredeljena kot zagotovilo, da so presoje notranjega revizorja nepristranske in resnične, kar je za pravilnost notranjega revidiranja bistvenega pomena (Kodeks notranjerevizijskih načel, 1998).

3.3.1.2. Standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju

Glavni namen standardov strokovnega ravnanja je (Standardi notranjega revidiranja, 2003):

- zasnovati temeljna načela, ki predstavljajo ravnanje pri notranjem revidiranju, kakršno bi moralo biti,
- ustvariti podlago za izvajanje in pospeševanje širokega razpona notranjerevizijskega delovanja, ki povečuje korist,
- vzpostaviti podlago za merjenje notranjerevizijskih dosežkov in
- pospeševati izboljševanje procesov in delovanja organizacije.

Sestavljajo jih trije sklopi, ki kot celota tvorijo glavni okvir strokovnega ravnanja. Prvi sklop tvorijo standardi lastnosti. Obravnavajo značilnosti organizacij in posameznikov, ki se ukvarjajo z notranjerevizijsko dejavnostjo. Drugi sklop predstavljajo standardi dela. Njihov namen je opisati naravo notranjerevizijskega delovanja in dajanje kakovostnih sodil, po katerih je mogoče presojati njegove storitve. Tretji, zadnji sklop predstavljajo standardi izvedbe. V nasprotju s predhodnimi slednji niso pisani na splošno. Zato tudi obstaja več nizov standardov izvedbe, in ne le eden, kot to velja za standarde lastnosti in standarde dela (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Standardi lastnosti natančno opredeljujejo obvezno zagotavljanje neodvisnega in nepristranskega delovanja notranjega revizorja ter zagotavljanje organizacijske neodvisnosti. Prav tako navajajo ustrezno ravnanje v primeru oslabitve neodvisnosti in nepristranskosti, ko je treba podrobno oslabitve razkriti ustreznim strankam.

Za zagotavljanje neodvisnosti je obstoj pisanih pravil zelo pomemben, seveda pa je prav tako nujno njihovo dobro poznavanje (Turk, 2002, str. 39-40). Ustrezna strokovna in etična kakovost notranjega revizorja predstavlja drugi dejavnik, ki veliko pripomore k njegovemu neodvisnemu delovanju.

3.3.2. Ustrezna strokovna in etična kakovost notranjega revizorja

Družbeno odgovorni poklici zahtevajo strokovno in etično izoblikovano osebnost, ki je sposobna zavrniti in preseči želje ter koristi, ki so v nasprotju njenemu osnovnemu poslanstvu (Kelhar, 2003, str. 55).

Za dobro opravljeno delo notranjega revizorja je zahtevana visoka kakovost. Presegati mora povprečnost in izpolnjevati visoke zahteve odličnosti.

Slovar slovenskega knjižnega jezika razlaga kakovost kot skupek mnogih pozitivnih lastnosti, odličnost pa kot zaželeno lastnost doseganja kakovosti v najvišji meri (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1994, str. 734). Odličnost je tako za notranjega revizorja nujna. Izpolnjena pa je lahko le, če je revizor visoko strokovno usposobljen in hkrati tudi visoko strokovno etičen. Seveda ni nujno, da bo notranji revizor, ki izpolnjuje pogoj visoke izobraženosti, tudi etično ravnal na enako visoki ravni. Predpostavlja pa se, da se z rastjo strokovne izobrazbe in poučenosti glede etičnosti povečuje tudi strokovna etika posameznika.

Ustrezna strokovna in etična kakovost notranjega revizorja se lahko zagotovi:

- z določili o zaposlovanju revizorjev z le določeno stopnjo izobrazbe, nazivom in ustreznimi dodatnimi znanji,
- s stalnim dodatnim strokovnim izobraževanjem notranjega revizorja za povečevanje njegove strokovne usposobljenosti, poklicnih veščin ter strokovne etike.

Določila o zaposlovanju notranjih revizorjev z ustrezno stopnjo izobrazbe, nazivom in dodatnimi znanji svoje stroke predpisujejo institucijam, ki imajo notranjerevizijsko službo predpisano po zakonu, zaposlitev vsaj enega preizkušnega notranjega revizorja, pooblaščenega revizorja ali revizorja. Ustrezen naziv revizor pridobi pri Slovenskem inštitutu za revizijo, ki določa tudi pogoje za pridobitev in ohranjanje določenega naziva. Med drugim določa potrebne delovne izkušnje in minimalno stopnjo izobrazbe za določen naziv. Za pridobitev naziva pooblaščen revizor in revizor je tako potrebna univerzitetna izobrazba, za pridobitev naziva preizkušeni notranji revizor pa visokošolska izobrazba.

Potrebno je tudi dovolj veliko število zaposlenih notranjih revizorjev v notranjerevizijski službi, da se prepreči prezaposlenost posameznega notranjega revizorja (Kovač, 1998, str. 5). Povečanje nenamernih napak namreč poleg napačnih informacij, ki jih imajo vodstva na odločitvenih ravneh pogosto povzroči tudi navidezno odvisno delovanje notranjega revizorja.

Glede števila zaposlenih notranjih revizorjev v podjetju obstaja le okvirno napotilo. Finančne organizacije naj bi zaposlile vsaj enega notranjega revizorja na petdeset do sto zaposlenih, medtem ko za druge organizacije ni tako jasnega priporočila. Priporočeno je tudi, da ima predstojnik notranjerevizijske enote univerzitetno izobrazbo ekonomske smeri, pet let prakse na odgovornih delovnih mestih ali v revizijski dejavnosti ter naziv revizor ali preizkušeni

notranji revizor (pridobljen v skladu z zakonom, ki ureja revidiranje). Med dodatnimi znanji je nujno znanje angleškega jezika, saj je največ strokovnega gradiva v tem jeziku. Za samostojnega notranjega revizorja bi lahko zahtevali najmanj visokošolsko izobrazbo ekonomske smeri, najmanj štiri leta delovnih izkušenj ter naziv revizor ali preizkušeni notranji revizor (pridobljen v skladu z zakonom, ki ureja revidiranje). Za notranjega revizorja pa zadostujejo visokošolska izobrazba ekonomske smeri in najmanj dvoletne izkušnje (Rošker, 2004, str. 15).

Naslednji pomemben element ohranjanja strokovne in etične kakovosti notranjega revizorja je nenehno vzdrževanje strokovne usposobljenosti notranjega revizorja, k čemu spada tudi poudarjanje pomena strokovne etike.

Notranjerevizijski standardi zahtevajo od notranjega revizorja njegovo konkurenčnost. Ta pomeni skrbno izobraževanje in neprestan študij, skrb za svoje strokovno napredovanje in seznanjanje z vsemi novostmi svoje stroke (Jagrič, 2004, str. 158-159). Slednje tako zahteva nenehno vlaganje v izobraževanje, sestavljeno iz različnih vrst specializacij, seminarjev in konferenc ter iz sprotne spremljanja sprememb v organizacijski strukturi in poslovnih procesih, ki jih bo treba revidirati. Vsak član notranjerevizijske družbe mora pridobiti temeljno znanje o notranjem revidiranju, nato pa je treba izdelati podroben načrt o njegovem nadaljnjem usposabljanju ter pri tem upoštevati njegovo dotedanjo strokovno usmeritev in nagnjenost do posameznih strokovnih področij, za katera se lahko specializira (Turk, 1999, str. 17). V tej smeri je dobro, da podjetja in organizacije izdelajo letni načrt izobraževanja, tako za izobraževanje notranjih revizorjev v notranjerevizijski stroki kot za izobraževanje na drugih področjih, kot so računovodstvo, pravo, upravljanje organizacij (Rošker, 2004, str. 18).

Dokazano je, da se z večanjem strokovnosti in etičnosti, torej s konstantnim usposabljanjem zaposlenih v notranji reviziji v tej smeri, povečuje pripadnost notranjega revizorja svojemu poklicu in manj podjetju (Kogovšek, 2003, str. 12). Visoka raven pripadnosti notranjega revizorja svojemu poklicu, pa je eden izmed bistvenih dejavnikov njegovega neodvisnega in nepristranskega delovanja.

3.3.3. Nazorna opredelitev in ločevanje drugih (nerevizijskih) dejavnosti od dejavnosti notranjega revidiranja

Opravljanje drugih (nerevizijskih) storitev predstavlja najpogosteje omenjeno kategorijo, zaradi katere se notranji revizorji srečujejo s problematiko zagotavljanja neodvisnosti.

Temeljno delo notranjega revizorja je dajanje zagotovil, torej nepristransko preiskovanje dokazov z namenom pridobiti neodvisno oceno postopkov ravnanja s tveganjem, njegovega obvladovanja in upravljanja. Slednje lahko zajema računovodske, izvajalne in usklajevalne posle ter posle, povezane z varnostno ureditvijo, in posle skrbnega pregledovanja (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Danes je število storitev, ki jih opravlja notranji revizor vedno večje in ponekod celo presega število dvajset. Njegova vloga se tako širi tudi na obvladovanje vseh vrst tveganj pri poslovanju in na področje upravljanja organizacij. Obnovljeni standardi notranjega revidiranja, objavljeni v letu 2003, so dopolnili opredelitev notranjega revidiranja in vlogo notranjega revizorja razširili tako, da se od njega zahtevajo tudi aktivnosti, s katerimi naj bi notranje revidiranje prispevalo k dodani vrednosti učinkov organizacij. Notranja revizija ponuja danes organizaciji storitve od izvajanja revizij, računovodstva, delovanja in usklajenosti do sodelovanja pri izdelavi sistemov varovanja in skrbnega pregleda, sodelovanja v različnih odborih, pregleda poslovnega kodeksa ali izobraževanja poslovodstva v povezavi z notranjimi kontrolami. Od notranjega revizorja, kot dobrega poznavalca tveganj, kontrol in upravljanja organizacije, se zahteva napredno delovanje. Od njega se še nikoli ni pričakovalo več kot sedaj (Jagrič, 2004, str. 151-154).

Problematiko neodvisnosti tako predstavlja dejstvo, da revizor pogosto revidira svoje lastno delo, ki ga je predlagal v okviru opravljanja nerevizijskih storitev (Ashbaugh, 2003, str. 5).

Prav tako predstavlja problem zagotavljanja njegovega neodvisnega delovanja tudi morebiten strah pred izgubo prihodkov ali dobičkov iz naslova opravljanja nerevizijskih storitev (Gleitzmann, 2004).

Primer so svetovalne storitve, ki jih notranji revizor opravlja na željo poslovodstva. Navadno gre za vrednotenje delovanja organizacije bodisi v preteklosti, sedanosti ali prihodnosti bodisi za določene napotke in usmerjanje notranjega revizorja, ki poslovodstvu pomagajo sprejemati ustrezne poslovne odločitve.

Standardi notranjega revidiranja jih opredeljujejo kot svetovalno in z njim povezano storitveno delovanje za naročnika, katerega narava in obseg sta dogovorjena z naročnikom ter katerega namen je povečati koristi in izboljševati poslovanje organizacije. Zajemajo lahko posvetovanje, nasvete, podporo, modeliranje procesov in izobraževanje (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Do navzkrižja interesov pride, če notranji revizor dogodke, na katere je s svojim svetovanjem vplival, kasneje tudi revidira. To bi lahko povzročilo njegovo manjšo kritičnost pri podajanju zagotovil, kot če bi storitve svetovanja ali zagotavljanja opravil nekdo drug.

Standardi notranjega revidiranja določajo, da je treba, če bi se neodvisnost in nepristranskost notranjih revizorjev v zvezi s svetovalnimi storitvami oslabila, slednje razkriti naročniku pred sprejetjem takšnega dela. Prav tako pa v svojih navodilih za postopke poudarjajo, da se morajo notranji revizorji izogibati sprejemanju odgovornosti za druga (nerevizijska) področja, ki bi utegnila oslabiti neodvisnost in nepristranskost. Na primer če bi bil notranjerevizijski izvajalec ali posamezni notranji revizor odgovoren za delovanje ali če bi mu poslovodstvo

dodelilo delovanje, ki bi ga bilo treba kasneje revidirati (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Zelo pomembno je torej jasno opredeljevanje, ločevanje in nadziranje opravljanja drugih (nerevizijskih) storitev. S tem se notranji revizor izogne morebitnim problemom zagotavljanja svoje navidezne ali mnenjske neodvisnosti.

3.3.4. Ustrezna organizacijska podrejenost službe notranjega revidiranja

Velikokrat se o dejavnosti notranjega revidiranja napačno razmišlja, in sicer kot o pomoči in podpori pri doseganju nalog, ki si jih zada poslovodstvo. Notranjega revizorja praviloma obravnavajo kot strokovnjaka, ki bi se moral ukvarjati izključno s kontroliranjem računovodsko-finančnega vidika poslovanja. Posledično tako umeščajo službo notranjega revidiranja v okvir računovodsko-finančne službe ali posebne organizacijske enote, ki ima enak položaj kot druge linijske službe v podjetju (Tušek, Žager, 1999, str. 29). V takem primeru lahko prihaja do navzkrižja interesov, saj notranji revizorji ne morejo delovati neodvisno v takšnem obsegu, kot bi, če bi bili podrejeni le najvišji strukturni ravni podjetja (upravi, višjemu ravnateljstvu, revizijskemu odboru, nadzornemu svetu).

Verjetnost konflikta interesov med notranjim revizorjem in poslovodstvom se lahko močno zmanjša, če umestimo službo notranjega revidiranja na čim višjo raven organizacijske hierarhije. Notranji revizor tako poroča o svojem delu neposredno upravi, revizijskemu odboru (če ta obstaja) in po potrebi nadzornemu svetu. Slednjo interesno skupino zanima predvsem mnenje o delovanju notranjih kontrol v podjetju in ali so podatki, ki jih pripravlja poslovodstvo, zanesljivi, korektni in usklajeni z zakonom. Zato potrebujejo točno informacijo, na katero poslovodstvo kot nosilec odgovornosti za uspešnost poslovanja ni vplivalo.

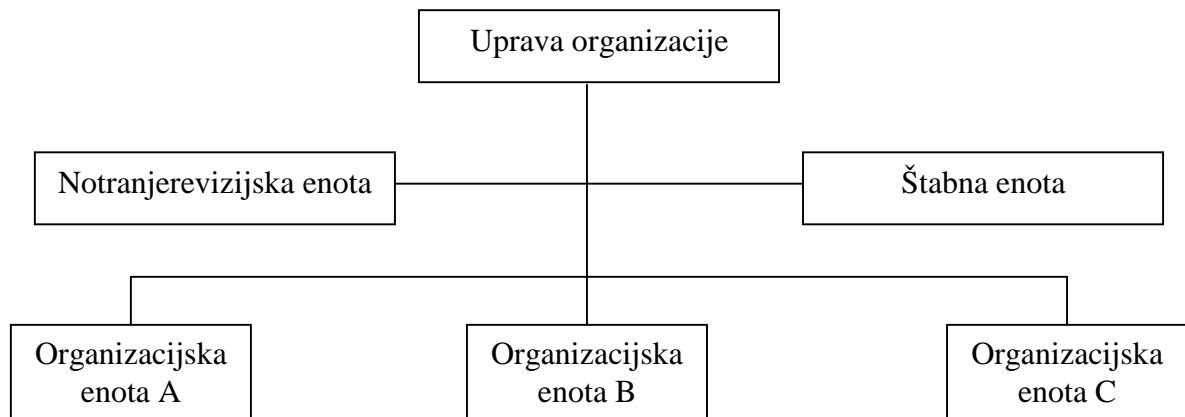
Vodje oddelkov oziroma poslovodstvo so z delovanjem notranjega revizorja povezani drugače. Od njega pričakujejo predvsem svetovanje in priporočila za izboljšanje učinkovitosti poslovanja. Ker so pod neposrednim pritiskom uprave, nadzornega sveta, delničarjev, morajo svoje delo opravljati uspešno, zato obstaja možnost, da bi skušali vplivati na notranjega revizorja kot svojega najtesnejšega svetovalca in s tem na njegovo neodvisno delovanje.

Standardi notranjega revidiranja v svojem navodilu za postopke 1110-1 - Organizacijska neodvisnost določajo, da mora notranjerevizijski predstojnik poročati ravni organizacije, ki omogoča notranjerevizijskemu izvajalcu, da izpolnjuje svoje naloge. Odgovoren mora biti posamezniku v organizaciji, ki ima dovolj moči, da zagotovi neodvisnost in nepristranskost (Standardi notranjega revidiranja, 2003). To zahtevo je najlažje izpolniti, če je notranje revidiranje organizirano v samostojni organizacijski enoti.

Ker večina organizacij v letnih poročilih prikazuje svojo organiziranost v štabno-linijski obliki, bi morala imeti notranjerevizijska enota položaj štabne enote, kot ga prikazuje Slika 1 (Rošker, 2004, str. 9).

Slika 1: *Položaj organizacijske podrejenosti notranjerevizijske službe, ki pripomore k njeni čim večji neodvisnosti od drugih operativnih ravni podjetja*

Vir: *Rošker, 2004, str. 9.*

Iz Slike 1 je jasno razvidna neposredna podrejenost notranjerevizijske službe upravi organizacije in s tem ločitev od drugih operativnih ravni oziroma drugih organizacijskih delov organizacije, ki tako težje vplivajo na korektnost poročanja notranjerevizijskega predstojnika.

Z rastjo organizacije pa postane notranjerevizijska služba obsežnejša. Prav tako se temu primerno povečuje število nadzornih organov, katerih naloga je tudi preverjanje in zmanjševanje možnega vplivanja vodij oddelkov in uprave na pretok pravih informacij od vodje notranjerevizijske službe do najvišjih ravni organizacije. Največkrat se zato organizira revizijski odbor, ki mu notranjerevizijski predstojnik neposredno poroča o svojih ugotovitvah.

Notranjerevizijska služba za velika diverzificirana in decentralizirana podjetja z zapletenim organizacijskim ustrojem tako predstavlja posvetovalni (štabni) organ uprave in nadzornega sveta, oziroma specializirano organizacijsko enoto na ravni organizacije, kot je razvidno iz naslednje Slike 2, na strani 22, posrednik med njima je revizijski odbor (Tušek, Žager, 1999, str. 30-31):

Slika 2: Organizacijska podrejenost notranjerevizijske enote v večjih podjetjih

Vir: Tušek, Žager, 1999, str. 31.

Notranjega revizorja zaradi zagotovitve čim večje stopnje njegovega neodvisnega delovanja praviloma imenuje nadzorni svet ali revizijski odbor. V velikih podjetjih ima slednji vlogo svetovalca nadzornemu svetu, notranji revizor pa mu je za svoje delo neposredno odgovoren. Iz Slike 2 je razviden neodvisen položaj notranjerevizijske službe glede na druge poslovne funkcije podjetja. Tako je preprečeno celotnemu poslovodstvu, da bi lahko na njeno delovanje vplivalo v nasprotju s cilji in interesi podjetja in s tem njegovih lastnikov.

V najboljšem primeru naj tako notranjerevizijski predstojnik formalno poroča revizijskemu odboru, svetu ali drugim ustreznim organom upravljanja ter administrativno glavnemu ravnatelju organizacije (Standardi notranjega revidiranja, 2003).

Če želimo torej organizirati uspešno notranjerevizijsko službo, je treba poskrbeti, da bo ta funkcija v celoti neodvisna od nižjega in srednjega poslovodstva, do določene stopnje pa tudi od uprave. Pogosto se namreč dogaja, da ima uprava preveliko moč in nadzor nad delom notranjega revizorja in mu onemogoča neposredno poročanje najvišjim ravнем organizacije. Zato se v svetu že pojavljajo zahteve za obvezno ustanovitev revizijskega odbora, ki omogoča neposrednejšo komunikacijo predstavnika službe notranje revizije z nadzornim svetom. S tem bi se precej zmanjšala možnost, da bi uprava vplivala na informacije, ki jih notranji revizor posreduje nadzornemu svetu.

3.4. OBVLADOVANJE NEODVISNOSTI IN NEPRISTRANSKOSTI

3.4.1. Prepoznavanje in ocenjevanje groženj neodvisnosti

Notranji revizorji morajo kot poznavalci dejavnikov neodvisnosti in nepristranskosti znati prepoznati in oceniti tveganje njenega (ne)zagotavljanja. Sprejeti morajo odgovornost obvladovanja in razkrivanja groženj lastne nepristranskosti s sprejemanjem oddelčnega, organizacijskega ali strokovnega nadzora in pregleda obvladovanja nepristranskosti. Tako imamo štiri ravni obvladovanja nepristranskosti in neodvisnosti. Prva, individualna raven zajema prepoznavanje groženj in proaktivno delovanje notranjega revizorja, ki deluje v sklopu notranjerevizijske službe. Druga raven je oddelčno obvladovanje. Opravlja ga vodja notranjerevizijske službe. Uprava, revizijski odbor in nadzorni svet izvajajo obvladovanje neodvisnosti in nepristranskosti na tretji, organizacijski ravni. Na četrti, strokovni ravni pa je za njuno zagotavljanje zadolžen inštitut za revizijo s svojim nadzorom in sistemom certifikacij (Jagrič, 2004, str. 160).

Naslednji metodološki okvir pomaga pri obvladovanju neodvisnosti oziroma nepristranskosti notranjega revizorja (Jagrič, 2004, str. 160-161):

- *prepoznavanje groženj*: zaznati je treba vsako okoliščino, ki lahko vpliva na pristranskost in odvisnost notranjega revizorja, tudi nepomembno,
- *opredelitev pomembnosti grožnje*: ugotoviti je treba ali lahko grožnja oslabi nepristransko in neodvisno delovanje in ali se lahko nepomembna grožnja med notranjo revizijo poveča; upoštevati je treba trenutne okoliščine in morebitne njihove spremembe med revizijo,
- *prepoznavanje faktorjev blažitve*: na primer varovanje dela, pravna in strokovna izpostavljenost,
- *ocenitev preostale grožnje*: oceniti je treba ali je preostala grožnja dovolj nizka, da lahko notranji revizor neodvisno in nepristransko izvaja delo; če je grožnja previsoka, jo mora oceniti vodja notranjerevizijske službe, poslovodstvo ali revizijski odbor,
- *napredno obvladovanje preostale grožnje*: na primer pregled tretje stranke, pogodbeni preložitve dela na drugo stranko, ločitev revizijskih aktivnosti,
- *ocenitev nerešenih groženj*: če groženj ni bilo možno izključiti ali so se naknadno pojavile, je treba presoditi, ali se z delom nadaljuje in kakšne bi bile posledice nadaljevanja,
- *ukrepanje pri težavah poročanja in dokumentiranja*: notranji revizor mora o slednjih poročati odločitveni ravni (uprava, revizijski odbor, nadzorni svet) med revizijo in nerešene grožnje razkriti v zaključnem poročilu,
- *naknaden pregled in nadzor*: opravi se s samooceno po končanem delu; vodja notranjerevizijske službe mora pregledati opravljeno delo, nadzor izvede uprava ali revizijski odbor.

Omenjena metodologija od notranjega revizorja zahteva, da analizira potencialne grožnje neodvisnosti, ki bi se lahko pojavile pri sprejetju določenega dela. Najpogostejši primeri so navedeni v nadaljevanju.

3.4.2. Najpogostejši primeri groženj neodvisnosti in nepristranskosti

Potencialne grožnje neodvisnosti in nepristranskosti so (Jagrič, 2004, str. 161-162):

- *samopregled*: neodvisnost in nepristranskost notranjega revizorja lahko oslabita v primerih, ko slednji postane ocenjevalec svojega lastnega, predhodno opravljenega dela (ponavljajoča se revizija, pregled predhodne revizije, predhodnega svetovanja, poročil), kar bi lahko povzročilo njegovo premajhno samokritičnost,
- *socialni pritiski*: na notranjega revizorja jih lahko izvajajo razne interesne skupine,
- *ekonomski interesi*: grožnja neodvisnosti in nepristranskosti postanejo v primeru, ko ima notranji revizor možnost nakupa delnic, na katere vrednost lahko vpliva s svojimi ugotovitvami ali revidiranjem, ali v primeru, ko s svojimi dejanji lahko vpliva na svojo sedanjo ali bodočo zaposlitev ali plačo,
- *osebne povezave*: notranji revizor je lahko povezan z vodilnimi osebami, ki jim poroča o svojem delu,
- *oddelčna poznanstva*: notranji revizor je predhodno delal v oddelku, katerega sedaj revidira,
- *socialnoetične osnove*: notranji revizor revidira organizacijske enote v drugih kulturnih okoljih,
- *poznavalne osnove*: neodvisnost in nepristranskost sta lahko ogroženi zaradi predhodnega odnosa revizorja do revizijskega področja.

Ko so ugotovljene oziroma prepoznane grožnje neodvisnosti in nepristranskosti, jih je treba odstraniti s pomočjo nekaterih dejavnikov, kateri so v diplomskem delu že omenjeni ali jih poskušati ublažiti z ustreznimi mehanizmi oziroma orodji. Med omenjenimi Jagrič navaja najemanje storitev, usposabljanje, nadzor, pregled zagotavljanja kakovosti, skupinsko delo, menjavanje revizorjev in outsourcing. Ključnega pomena so predvsem v okoliščinah, ko je bil problem zagotavljanja neodvisnosti in nepristranskosti dejansko ugotovljen.

3.4.3. Mehanizmi oziroma orodja zagotavljanja neodvisnosti in nepristranskosti

Uporabljanje mehanizmov ali orodij, s katerimi pripomoremo k večji neodvisnosti notranjerevizijske enote pomeni dejansko reševanje problema možnega odvisnega delovanja notranjega revizorja. Kljub njihovem upoštevanju se nekatere grožnje neodvisnosti še vedno ne da odstraniti. V takem primeru jih je treba razkriti revizijskemu odboru in nadzornemu svetu, po potrebi pa tudi vključiti v poročilo notranjega revizorja. Če pri takih grožnjah sodeluje tudi poslovodstvo ali revizijski odbor, je treba notranjo revizijo zavrniti. Vendar pa v večini primerov spodaj navedeni mehanizmi zmanjšajo grožnje neodvisnemu delovanju na sprejemljivo raven. Podrobneje so razloženi v nadaljevanju.

Nekateri mehanizmi oziroma orodja za zagotavljanje neodvisnosti in nepristranskosti (Jagrič, 2004, str. 162):

- najemanje storitev,
- usposabljanje,
- nadzor,
- pregled zagotavljanja kakovosti,
- skupinsko delo,
- menjavanje revizorjev,
- outsourcing.

Najemanje storitev: Razpon znanja, ki ga mora obvladati notranji revizor, je postal zelo širok. Pospešen tehnološki razvoj postavlja pred notranje revizorje nenehen izziv, kako mu slediti z isto hitrostjo. Najemanje storitev je tako v večini primerov v pomoč, da se zajame celotno področje potrebnega znanja notranjih revizorjev ter da se zagotovi ustrezna raven njihovega neodvisnega delovanja. Če vodja notranjerevizizijske službe presodi, da za določeno opravilo nima na voljo neodvisnega in nepristranskega kadra, mora poskrbeti, da bo delo opravil neodvisni strokovnjak. Ena izmed rešitev je najemanje storitev za določeno časovno obdobje. Vendar je treba imeti pri tem vedno v mislih načelo, da navzočnost zunanje strokovnjaka notranjih revizorjev ne razreši njihove osnovne odgovornosti za strokovno izvedbo revizije.

Vodja notranje revizije mora zato, preden pritegne k delu zunanje ali notranje strokovnjaka, dobro proučiti njegovo strokovnost, med samim pregledom pa skrbeti, da bo upošteval vsa pravila notranje revidiranja in notranjerevizizijske standarde (Turk, 1999, str. 12).

Usposabljanje: Bistvena sestavina kadrovske politike je skrb za nenehno usposabljanje tako na strokovni kot na strokovno-etični ravni. O tem ter o pozitivni povezanosti med usposabljanjem in zavestjo o nepristranskem in neodvisnem delovanju govori začetek tretjega dela diplomske naloge.

Nadzor: Do sedaj še ni bila vzpostavljena enotna praksa glede nadzora delovanja notranjerevizizijske službe niti v organizacijah, kjer je notranjerevizizijska služba določena po zakonu.

Notranji nadzor notranjerevizizijske stroke navadno opravlja predstojnik notranjerevizizijske enote. Njegov namen je zagotoviti, da so cilji posamezne revizije doseženi, da je zagotovljena kakovost posamezne notranjerevizizijske enote ter da notranji revizorji razvijajo svoja znanja in veščine. Prav tako se neke vrste nadzor nad učinkovitim delom notranjerevizizijske službe opravlja preko njenega poročanja upravi, nadzornemu svetu ali revizijskemu odboru (praksa se zelo nagiba k revizijskemu odboru) ter s sodelovanjem z notranjerevizizijsko službo matične družbe (če gre za podružnico). Standardi notranje revidiranja pa določajo na vsakih pet let obvezen zunanji nadzor. Ta določba je bila sprejeta s 1. 1. 2002, torej se bo prvi zunanji

nadzor praviloma začel izvajati s 1. 1. 2007. Slednjega opravljajo zunanji revizorji ali drugi revizijski strokovnjaki. Z njim se zagotavlja objektivno izvajanje standardov ter omogoča uporaba izjave, da se delo opravlja s standardi notranjega revidiranja.

Pregled zagotavljanja kakovosti: Osebe notranjerevizijske službe mora zagotavljati kakovostno upoštevanje načel neoporečnosti, nepristranskosti, neodvisnosti, zaupnosti in poklicu primerne vedenja ter preverjati in pregledovati raven njihovega izpolnjevanja. K temu veliko pripomorejo pisno opredeljena pravila v zvezi z neodvisnostjo ter ustrezni mehanizmi, ki skrbijo za njihovo izpolnjevanje, izobraževalni programi v zvezi z neodvisnostjo, neodvisno organizirana služba notranjega revidiranja in postavitve osebe, ki je neposredno odgovorna za izpolnjevanje zahtev po neodvisnosti.

Skupinsko delo: Uporaba skupin predstavlja mehanizem, ki s pomočjo delovanja skupine notranjih revizorjev omogoča medsebojni nadzor, pomoč in svetovanje. S tem se zmanjša grožnja neodvisnosti, predvsem pri storitvah, kjer bi en sam notranji revizor deloval mnenjsko ali pa le navidezno odvisno.

Menjavanje revizorjev: Menjave notranjih revizorjev preprečuje pretirano povezanost notranjih revizorjev s poslovodstvom ali drugimi nosilci lastnih interesov, ki bi lahko povzročila slabše izpolnjevanje zahteve po neodvisnosti. Notranji revizorji, ki nasledijo svoje kolege predhodnike, hkrati s prevzemom nadzora tudi preverijo njihovo delovanje in ugotavljajo morebitne napake pri zagotavljanju neodvisnosti. Ker se notranji revizorji tega zavedajo, si tudi prizadevajo za boljše delo in dosledno zagotavljanje svojega neodvisnega delovanja.

Seveda pa je treba upoštevati tudi negativno plat menjave notranjih revizorjev, saj slednji delno izgubijo občutek povezanosti s podjetjem, ki bi se oblikoval skozi večletno delovanje v njem. Tako se vse pogosteje dogaja, da se notranji revizorji za določeno obdobje prerazporedijo le v druge organizacijske enote in delajo na določenem finančnem ali poslovnem področju, obenem pa na tem področju promovirajo ozaveščenost glede pomena ustroja notranjih kontrol ter pomagajo pri njihovi postavitvi (Turk, 1999, str. 129).

Outsourcing: Outsourcing pomeni prenašanje notranjega revidiranja na druge izvajalce, ki niso zaposleni oziroma povezani s podjetjem, katerega posamezne revizijske preglede bodo na zahtevo vodstva podjetja izvajali. Navadno delo opravljajo zunanji revizorji ali drugi strokovnjaki, ki so usmerjeni na ozka specializirana področja (Turk, 1999, str. 16). Tako je omogočena višja raven zagotavljanja neodvisnosti, saj storitve notranjega revidiranja opravljajo revizorji, ki niso povezani s podjetjem, v katerem opravljajo notranjo revizijo. Tudi ta mehanizem ima svojo negativno lastnost. Zunanji izvajalec pomanjkljivo pozna delovanje podjetja. Poznavanje delovanja podjetja pa je osnovni dejavnik za izvedbo notranje revizije (Perner, 2000, str. 55-61).

4. PREVERJANJE NEODVISNOSTI NOTRANJEGA REVIZORJA V SLOVENSКИH BANKAH IN ZAVAROVALNICAH

4.1. NAMEN IN NAČIN IZVEDBE RAZISKAVE

V okviru diplomskega dela je bila izvedena tudi krajša anketa. Njen namen je bil ugotoviti predvsem, kakšno je poznavanje pomena neodvisnosti in kolikšna je stopnja doseganja neodvisnosti notranjega revizorja v praksi v Sloveniji. Anketni vprašalnik je bil poslan v banke in zavarovalnice, saj imajo slednje glede na to, da morajo imeti notranjerevizijsko službo po zakonu, največ izkušenj s problematiko in pomembnostjo zagotavljanja njene neodvisnosti.

Vprašalnik je bil naslovljen na službe notranje revizije devetnajstih poslovnih bank, registriranih pri Banki Slovenije, in trinajstih zavarovalnic, članic slovenskega zavarovalnega združenja. Do konca maja je prišlo triindvajset odgovorov, kar pomeni 71,2 - odstotni delež, glede na število poslanih vprašalnikov. Na podlagi števila prejetih odgovorov lahko sklepamo o določeni naravnosti notranjerevizijskih enot bank in zavarovalnic glede zagotavljanja njihove neodvisnosti.

Anketa je vsebovala deset vprašanj. Pri večini so anketiranci izbirali med več možnimi odgovori, podanimi v nadaljevanju vprašanja. Pri preostalih vprašanjih pa so imeli možnost pritrditi določenim trditvam ali jih zanikati. Vprašalnik je priloga diplomskega dela.

Prvo vprašanje ugotavlja, kako notranji revizorji vrednotijo pomembnost lastnosti, ki jih mora imeti po kodeksu poklicne etike vsak notranji revizor, in kako visoko med njimi uvrščajo neodvisnost. Naslednja vprašanja so se nanašala na dejavnike zagotavljanja neodvisnosti notranjega revizorja, ki so obravnavna v teoretičnem delu diplome.

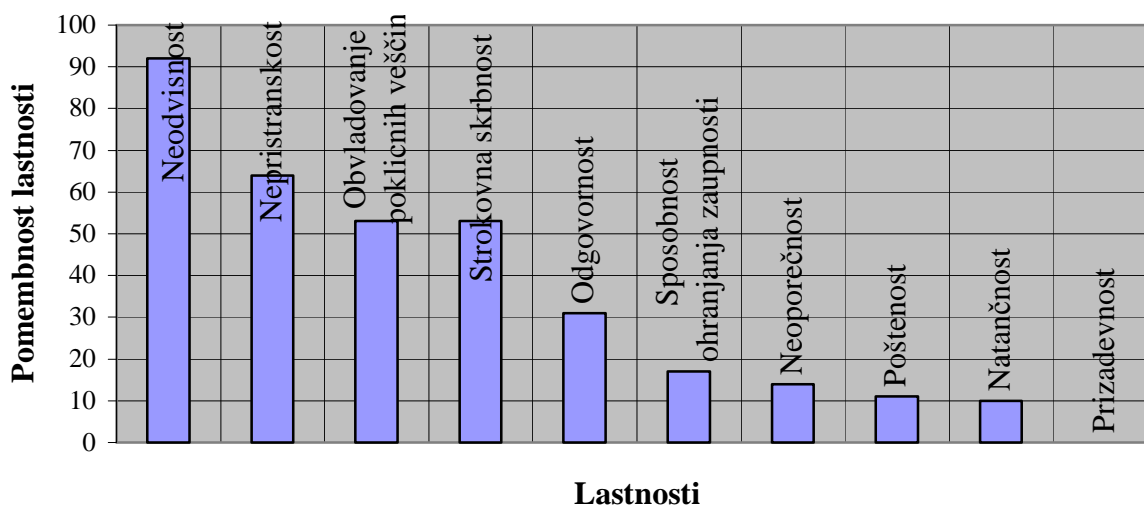
Drugo, tretje in četrto vprašanje tako ugotavljajo predvsem, ali imajo notranji revizorji v slovenskih bankah in zavarovalnicah možnost nadgrajevati znanje iz svoje stroke, kako je organizacijsko zagotovljena raven neodvisnosti notranjerevizijske službe ter komu v podjetju neposredno poroča notranjerevizijski predstavnik. Peto vprašanje se posredno nanaša na učinkovitost in kakovost opravljanja dela notranjih revizorjev, šesto vprašanje pa je povezano z nerevizijskimi storitvami, ki jih mora notranji revizor opravljati v okviru svojega dela. Sedmo, osmo in deveto vprašanje obravnavajo določene probleme zagotavljanja neodvisnosti, deseto, zadnje vprašanje pa se nanaša na ustreznost predpisov glede zagotavljanja neodvisnosti notranjega revizorja v Sloveniji.

V nadaljevanju so podrobneje predstavljena posamezna vprašanja in analiza odgovorov notranjih revizorjev, ki so vprašalnik izpolnili.

4.2. ANALIZA ODGOVOROV NA ANKETNI VPRAŠALNIK

Vprašanje 1: Izmed lastnosti, ki naj bi jih imel notranji revizor, izberite pet lastnosti, ki se vam zdijo prednostne pri opravljanju njegovega dela, in jih razvrstite po vašem mnenju, od najbolj do najmanj pomembne (1 - najbolj pomembna lastnost, 5 - najmanj pomembna lastnost).

Slika 3: Lastnosti notranjega revizorja, razporejene po pomembnosti

Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

Iz prikazanega grafikona vidimo, da notranji revizorji izmed lastnosti, ki naj bi jih imel notranji revizor, najvišje vrednotijo njegovo neodvisnost. Na drugem mestu je nepristranskost, tretje in četrto mesto pa si delita obvladovanje poklicnih veščin in strokovna skrbnost. Kot peto najpomembnejšo lastnost notranji revizorji vrednotijo odgovornost, sledi pa ji sposobnost ohranjanja zaupnosti.

Iz navedenega lahko sklepamo, da se notranji revizorji zavedajo pomembnosti svojega neodvisnega položaja v podjetju. Ta lastnost ima v anketi tudi dokaj visoko prednost pred drugimi naštetimi lastnostmi.

Nepriistranskost, obvladovanje poklicnih veščin in strokovno skrbnost so notranji revizorji dokaj enakovredno vrednotili, zato pri njihovi razvrstitvi ni bilo velikih razlik. Nepriistranskost predstavlja pogoj za izpolnjevanje neodvisnosti. Redno izobraževanje, seznanjanje z novostmi stroke in zadostno znanje prav tako predstavljajo zelo pomemben dejavnik njenega zagotavljanja. To dokazujejo tudi anketni rezultati prvega vprašanja, kjer so notranji revizorji lastnosti s to tematiko glede na njihovo pomembnost uvrstili zelo visoko.

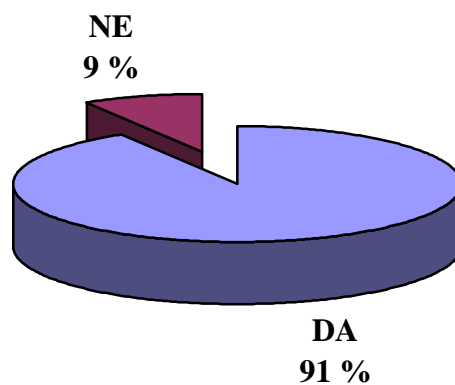

Peto in šesto mesto zasedata odgovornost in sposobnost ohranjanja zaupnosti. Notranji revizor razpolaga z informacijami, ki so zelo pomembne in pogosto tudi zelo zaupne, zato sta ti dve lastnosti pri njihovem delu nujni. Ker pa nista pogoj za uspešnost njihovega dela, sta temu primerno uvrščeni nižje na vrednostni lestvici.

Na zadnja mesta so notranji revizorji uvrstili neoporečnost, poštenost in natančnost, ki so imele zelo podobno vrednost pomembnosti, medtem ko prizadevnosti niti en anketiranec ni uvrstil med pet najpomembnejših lastnosti. Predvidevamo lahko, da je prizadevnost lastnost, ki jo imajo revizorji za obvezno spremljevalko njihovih najvišje vrednotenih lastnosti (obvladovanje poklicnih veščin, ki je na vrednostni lestvici uvrščeno zelo visoko, gotovo ni možno brez prizadevnosti). Isto verjetno velja tudi za neoporečnost, poštenost in natančnost. Omenjenih lastnosti zato verjetno niso uvrstili na prednostni seznam petih najpomembnejših lastnosti notranjega revizorja.

Vprašanje 2: Notranjerevizijsko delo zahteva nenehno izobraževanje in izpopolnjevanje; vam vodstvo banke/zavarovalnice, v kateri ste zaposleni, nudi dovolj možnosti izobraževanja doma in v tujini, seznanjanja z novostmi vaše stroke, dodatne strokovne literature?

Slika 4: Prikaz omogočenega stalnega izobraževanja notranjih revizorjev v podjetjih, v katerih so zaposleni

Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

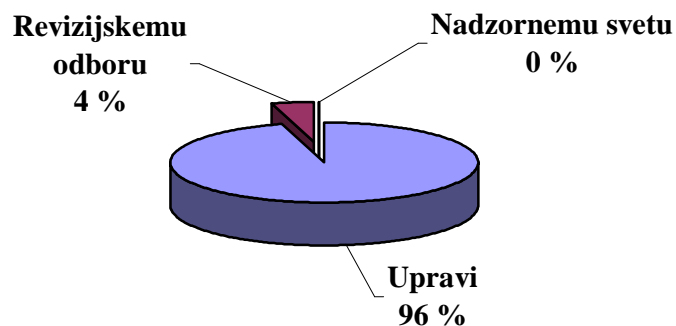
Iz Slike 4 je razvidno, da velika večina, kar 91 % izpolnjevalcev vprašalnika, meni da jim banke in zavarovalnice, v katerih so zaposleni, zagotavljajo dovolj možnosti za izpolnjevanje in nadgrajevanje znanja, ki ga njihova stroka zahteva. Večinoma tudi zato, ker so posamezna redna izobraževanja, ki jih organizira Slovenski inštitut za revizijo, za notranje revizorje obvezna. Ker je nenehno izobraževanje in seznanjanje z novostmi tudi eden izmed dejavnikov, ki prispeva k večji neodvisnosti notranjega revizorja pri opravljanju njegovega

dela, podatek potrjuje pozitivno usmeritev pri zagotavljanju njihovega neodvisnega položaja v bankah in zavarovalnicah v Sloveniji.

Negativno je na drugo vprašanje odgovorilo 9 % anketirancev. Ti so večinoma kot razlog za to navedli premajhno možnost izobraževanja v tujini. Slednje je povezano s precejšnjimi stroški za banke in zavarovalnice, prav tako ni obvezno, kar je verjetno še pomembnejši razlog, da se tovrstnih izobraževanj udeležuje premalo notranjih revizorjev. K temu lahko pripomnimo, da Slovenski inštitut za revizijo tudi v Sloveniji omogoča seminarje z najboljšimi tujimi predavatelji.

Vprašanje 3: Komu je organizacijsko podrejena notranjerevizijska enota v vašem podjetju?

Slika 5: Organizacijska podrejenost notranjerevizijskih enot

Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

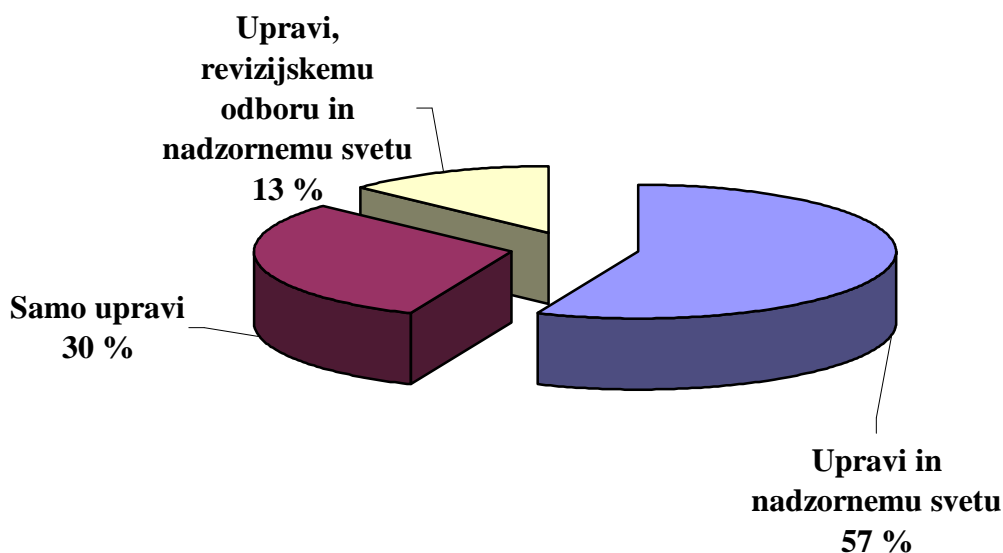
Skoraj vsi anketiranci, kar 96 %, razen enega, ki je potrdil organizacijsko podrejenost notranjerevizijske enote revizijskemu odboru, so navedli, da je njihova notranjerevizijska enota organizacijsko podrejena upravi. Podatek potrjuje, vsaj navzven, zadovoljivo raven ločenosti notranjerevizijske enote od drugih operativnih ravni, torej srednjega in nižjega posloводства. Ker pa v Sloveniji predvsem manjše banke in zavarovalnice nimajo tako razvejene organizacijske strukture, nekateri odgovori v nadaljevanju analize nakazujejo, da ima uprava pogosto preveliko moč in vpliv na delo notranjega revizorja. Zaradi majhnosti poslovnih enot in pomanjkanja predpisov, ki bi v takem primeru določali bolj neodvisno umestitev službe notranje revizije v podjetju, se velikokrat uprava pojavi v vlogi nižjega in srednjega posloводства. Ker pa ima prav uprava veliko možnost vplivanja na zaposlitev notranjega revizorja, ima v svojih rokah tudi moč vplivanja na njegovo delo.

Najboljšo organizacijsko podrejenost bi tako glede zagotavljanja neodvisnosti predstavljala podrejenost notranjerevizijske enote revizijskemu odboru. Kot vidimo, je tovrstne prakse po podatkih iz anketnega vprašalnika (Slika 6, na strani 31) zelo malo. Zaradi ekonomije obsega

si veliko podjetij ne more in ne želi privoščiti revizijskega odbora. Zato se ohranja neposredna organizacijska podrejenost upravi kot drugo najprimernejše zagotovilo neodvisnosti, ki pa velikokrat prav zaradi prej omenjenega problema ni vedno najprimernejša.

Vprašanje 4: Komu poroča notranjerevizijski predstojnik vaše enote?

Slika 6: Poročanje notranjerevizijskega predstojnika

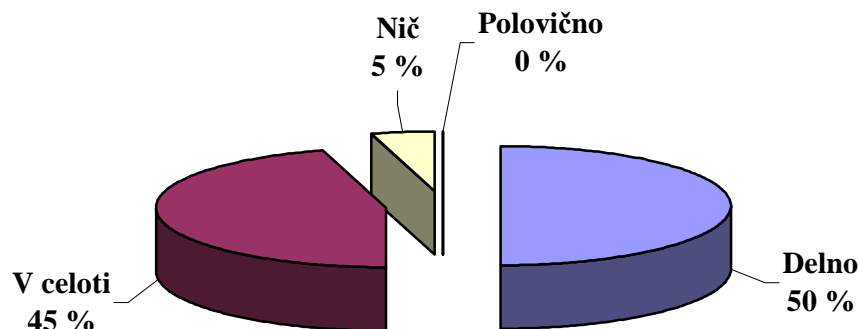
Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

Prav vsi anketiranci, ki so se na vprašalnik odzvali, so navedli, da predstojnik njihove notranjerevizijske enote o svojih ugotovitvah poroča upravi. Od tega izključno le upravi 30 % notranjerevizijskih predstojnikov, 57 % pa je takih, ki redno poročajo upravi, nato pa, največkrat v obliki četrletnih in letnih poročil, tudi nadzornemu svetu. Upravi, revizijskemu odboru in nadzornemu svetu poroča 13 % anketirancev.

Po zakonodaji in notranjih aktih je notranjemu revizorju omogočeno (npr. o morebitnih nepravilnostih) tudi neposredno poročanje nadzornemu svetu, vendar pa sta dva anketiranca pri tem vprašanju navedla, da se v praksi pri takem ravnanju notranji revizor lahko poslovi od svoje službe. Verjetno nista edina, ki tako mislita. Notranji revizor je v konkretnih situacijah soočen z dejstvom, da ima uprava nanj velik vpliv. Če bi poročal mimo nje, bi lahko svoj poklic in delovno mesto postavil na kocko. V takem primeru se pokaže njegova mnenjska neodvisnost, ki je tako bistvena. Notranji revizor mora znati presoditi nastalo situacijo, se posvetovati s svojimi kolegi in se odločiti na podlagi svojega osebnega prepričanja.

Vprašanje 5: V kolikšni meri rezultate preverjanja delovanja notranjih kontrol upošteva in uporabi zunanji revizor za svoje poročanje?

Slika 7: Sodelovanje notranjega revizorja z zunanjim revizorjem

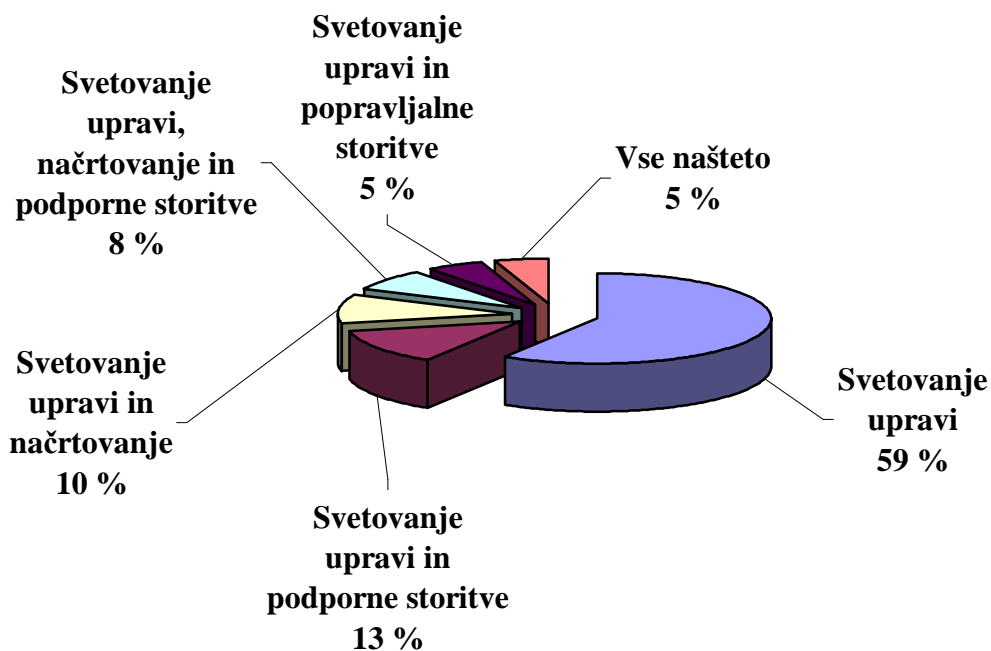
Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

Sodelovanje zunanjega revizorja z notranjim ni pogoj, vendar pa zunanjemu revizorju bistveno olajša njegovo delo (Nemec, 1998, str. 38-40). Več je podatkov, na katere se lahko v določeni meri zanese, lažje lahko trdimo, da je bilo delo notranjega revizorja korektno in s tem neodvisno opravljeno. Le 5 % anketirancev je pri tem vprašanju obkrožilo odgovor, da se zunanji revizor pri revidiranju ne opira na delo notranjega revizorja. Kar 45 % pa jih je označilo, da zunanji revizor v celoti upošteva njihove rezultate preverjanja. Preostalih 50 % je navedlo, da si zunanji revizor z njihovimi izsledki pomaga, vendar ne v celoti.

Glede neodvisnosti bi lahko rekli, da bi bilo bolje, če bi bil delež v prid zunanjim revizorjem večji, vendar pa mora tudi zunanji revizor neodvisno potrjevati svoje ugotovitve in zato preveriti, koliko se lahko zanese na delovanje notranjih kontrol. Slika 7 prikazuje tako dokaj realno stanje.

Vprašanje 6: Katere od spodaj naštetih storitev, poleg notranjega revidiranja, še opravlja vaša notranjerevizijska enota?

Slika 8: Deleži opravljanja drugih storitev notranjega revizorja

Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

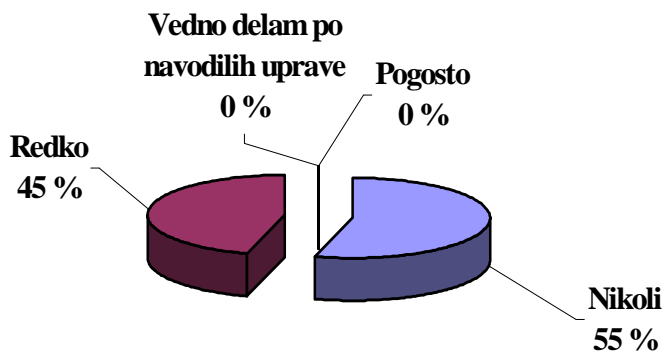
V diplomskem delu predstavlja enega izmed dejavnikov zagotavljanja neodvisnosti, ločevanje storitev revidiranja od preostalih storitev, ki jih opravljajo notranji revizorji. Slednje je nujno zaradi možnosti, da bi notranji revizor svoje druge storitve kasneje tudi revidiral in bil pri tem premalo samokritičen.

Prav vsi anketiranci so pri odgovorih na šesto vprašanje navedli, da poleg svojega dela svetujejo upravi. Poleg tega 13 % anketirancev opravlja še druge podporne storitve, 10 % pa sodeluje tudi pri načrtovanju. Vse troje opravlja 8 % anketirancev, 5 % pa je tistih, ki opravljajo vse našteteto.

Na podlagi navedenih podatkov lahko potrdimo, kako veliko vlogo ima notranji revizor pri odločitvah, ki jih sprejema uprava. Vse to nakazuje, da je uvedba revizijskega odbora, ki naj bi postal neodvisni posrednik med vodjo notranjega revidiranja in nadzornim svetom (torej mimo uprave), potrebna.

Vprašanje 7: Ali ste pri svojem delu doživeli kakršne koli pritiske, obvezna navodila, vsiljevanje mnenj ...?

Slika 9: Prikaz vplivanja na delo notranjega revizorja

Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

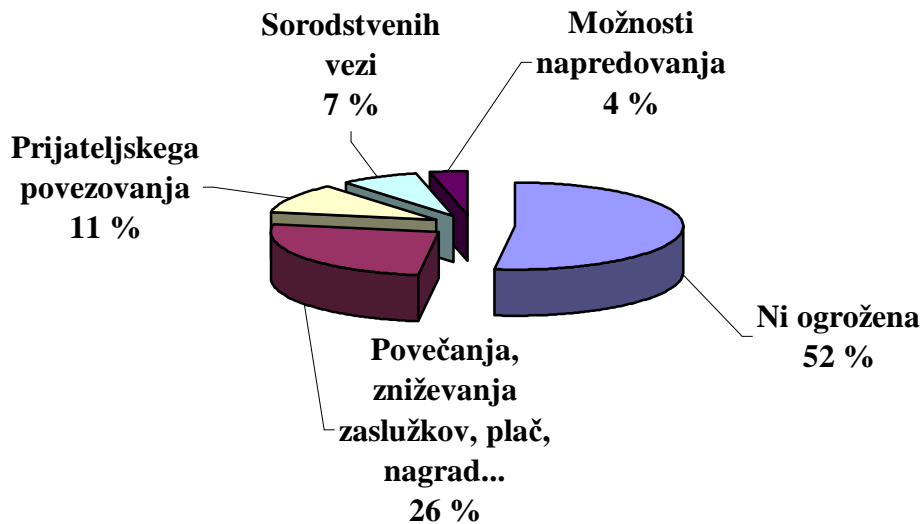
Kakršni koli pritiski nižjih, srednjih in tudi višjih vodstvenih ravni ali drugih nosilcev lastnih interesov so najpogostejši primer groženj neodvisnosti notranjega revizorja. Ker notranji revizor pri opravljanju svojega dela najpogosteje vrednoti in preverja, kako uspešno in v skladu s postavljenimi cilji deluje podjetje in njegovi posameznimi deli, se velikokrat lahko znajde v situaciji, ko se nanj skuša vplivati.

Pri tem vprašanju je skoraj polovica, to je 45 % anketirancev odgovorila, da so že doživeli situacijo, da so na njih skušali vplivati na kakršen koli način. Preostalih 55 % je navedlo, da še niso poskušali vplivati na njihovo delo.

Vsekakor 45 % predstavlja delež, ki ni zanemarljiv. Opozarja na dejstvo, da vplivanje na neodvisnost notranjega revizorja ni neznana tematika. Torej so vsi mehanizmi, ki omogočajo njeno zagotavljanje in so tako v pomoč revizorju pri njegovem ravnanju, nujno potrebni.

Vprašanje 8: Neodvisnost notranjega revizorja je v Sloveniji ogrožena zaradi medsebojne možne povezave notranjega revizorja z upravo, predvsem zaradi ...

Slika 10: Prikaz ogroženosti neodvisnosti notranjega revizorja zaradi različnih povezav in interesov

Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

Majhnost in medsebojna poznanstva so značilnost slovenskega prostora, predstavljajo pa tudi večjo možnost vplivanja na dogajanje v Sloveniji. Medsebojna razmerja (na primer družinska ali prijateljska poznanstva) se prav zaradi okolja kjer vsak na nek način pozna vsakega hitreje pokažejo.

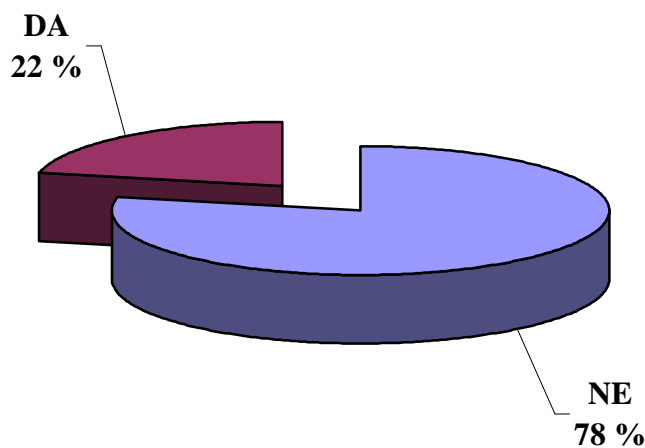
Kratka zgodovina notranjerevizijske stroke in predolgo trajanje sodnih procesov v Sloveniji lahko prav tako povzročita premalo varnost notranjemu revizorju v boju proti vplivanju na njegovo neodvisno delo in obratno.

Možna posledica je popuščanje notranjih revizorjev vodstvu zaradi prijateljskih ali sorodstvenih vezi, obljubljenih nagrad, napredovanj, zviševanj plač oziroma zaradi groženj o izgubi zaposlitve ter zniževanja osebnih dohodkov.

Da to predstavlja grožnjo neodvisnosti notranjega revizorja, meni kar 48 % anketirancev. Največkrat (26 %) so anketiranci kot razlog navedli možnost povečevanja ali zniževanja zaslužkov, plač ter drugih nagrad. Sledi možnost vplivanja na neodvisnost zaradi prijateljskih povezovanj (11 %) in sorodstvenih vezi (7 %), ter možnosti napredovanja (4 %). Pri tem lahko navedem podatek, da približno 40 % anketirancev, ki menijo, da je neodvisnost revizijskega dela v Sloveniji ogrožena zaradi naštetih razlogov, obkrožilo dva ali več odgovorov. Preostalih 52 % anketirancev meni, da neodvisnost zaradi omenjenih povezav z višjim poslovodstvom ni bistveno bolj ogrožena.

Vprašanje 9: Ali menite, da bi bilo delo notranjega revizorja lahko opravljeno bolj neodvisno, če bi ga opravljal revizor, ki ne bi bil zaposlen v podjetju, za katerega opravlja službo?

Slika 11: Prikaz mnenj glede možnosti povečanja neodvisnega položaja z zaposlitvijo zunanjega strokovnjaka

Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

Da bi bil revizor, ki ne bi bil zaposlen v podjetju, v katerem revidiranje opravlja, bolj neodvisen kot notranji revizor, ki dela v tem podjetju, meni 22 % anketirancev, ki so na to vprašanje odgovorili. Dva izmed njih sta pripisala, da najem zunanjega izvajalca skoraj gotovo prispeva k večji neodvisnosti, vendar pa so z vidika kakovosti izvedbe ter zaradi boljšega poznavanja organizacije same, procesov in notranjih informacij v prednosti notranji revizorji, ki so zaposleni v podjetju.

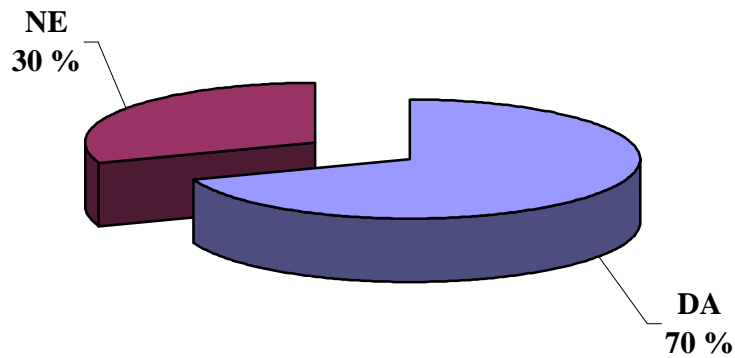
Preostalih 78% anketirancev meni, da najem zunanjega izvajalca ne bi bistveno vplival na večjo neodvisnost njihovega dela. Prav tako je kar nekaj anketirancev pripisalo, da je prednost poznavalca podjetja tolikšna, da je dejavnik, ki bi na račun zunanjega strokovnjaka povečal neodvisnost revizorjevega dela, ne more preseči. K slednjemu lahko dodamo, da se verjetno ob velikih interesih vplivanja na rezultat dela notranjega revizorja praktično enako lahko vpliva tudi na zunanjega izvajalca.

Prav tako je treba upoštevati tudi majhnost slovenskega prostora in s tem večjo verjetnost, da bi bil tudi zunanji izvajalec lahko povezan z revidirancem (podrobneje sem specifičnost slovenskega prostora obravnavala pri razlagi Slike 10, na strani 35), kar bi tudi lahko vplivalo na mnenje večine notranjih revizorjev, da zunanji izvajalec ne bi bil nujno bolj neodvisen.

Vprašanje 10: Ali menite, da obstoječi zakoni in pravila na podlagi revidiranja in notranjega revidiranja dovolj natančno zagotavljajo revizorjevo neodvisnost v praksi?

Slika 12: Prikaz zadovoljivosti obstoječih zakonov in predpisov glede reševanja problema neodvisnega položaja notranjega revizorja v konkretnih situacijah

Vir: Analiza podatkov iz anketnega vprašalnika.

Da obstoječi zakoni in pravila na področju revidiranja dovolj natančno zagotavljajo uresničevanje njihovega neodvisnega položaja v praksi, meni 70 % notranjih revizorjev. Preostalih 30 % je nasprotnega mnenja. Čeprav prevladujejo pozitivni odgovori, predstavljajo premajhen delež, da bi lahko z gotovostjo trdili, da pomenijo tovrstni predpisi dovolj natančne usmeritve pri zagotavljanju neodvisnosti. K temu lahko dodamo še podatek, da je kar pet notranjih revizorjev, ki je pri tem vprašanju obkrožilo odgovor da, zraven pripisalo, da zakoni in drugi predpisi predstavljajo osnovne smernice za zagotovitev neodvisnosti in tako omogočajo vzpostavitev razmer za neodvisno delovanje.

Ali bo notranji revizor neodvisno deloval tudi v praksi, pa je precej odvisno od neodvisnosti njega samega, torej njegovega mnenja.

4.3. (NE)ODVISNI POLOŽAJ NOTRANJEGA REVIZORJA GLEDE NA IZSLEDKE RAZISKAVE

Izsledki raziskave na podlagi anketnega vprašalnika na prvi pogled kažejo dokaj ugodno sliko glede zagotavljanja neodvisnega položaja notranjega revizorja v Sloveniji. Kjer je notranjerevizijska služba določena po zakonu, je organizirana tako, da vsaj navidezno daje vtis o svojem neodvisnem delovanju.

Zavedanje notranjih revizorjev o pomembnosti temeljnega načela kodeksa poklicne etike notranjega revizorja – neodvisnosti je na zelo zadovoljivi ravni. Opazno je, da se za poklic notranjega revizorja odločajo ljudje, ki vedo, kako pomemben je njihov poklic za njihovo stroko, podjetje v katerem delujejo, in za javnost kateri posredno poročajo.

Prav tako je raziskava pokazala zadovoljivo raven stalnega izobraževanja notranjih revizorjev. Ker Slovenski inštitut za revizijo zelo dobro obvladuje razvoj stroke notranjega revidiranja, imajo podjetja dobre možnosti za vzdrževanje in nadgrajevanje znanja svojih notranjih revizorjev. Takoj ko bi bilo notranje revizorje treba pošiljati na izobraževanja v tujino, lahko nastopi ovira, kar je bilo videti tudi iz anketnih vprašalnikov. Velika večina slovenskih podjetij se premalo zaveda pozitivnih lastnosti, ki jih kakovostna služba notranje revizije ponuja podjetju, in prevečkrat obravnava službo notranjega revidiranja le kot obvezo.

Velika večina notranjih revizorjev meni, da so sedanji standardi, zakoni in druga pravila primerni za zagotavljanje njihove neodvisnosti v praksi oziroma, da predstavljajo primerno osnovo za njihovo neodvisno delovanje. Tako lahko menimo tudi sami, saj zelo natančno opisujejo pomembnost neodvisnosti, ravnanja v primeru njene oslabitve, organizacijsko neodvisno podrejenost službe notranjega revidiranja. Notranji revizorji pravila in napotila razumejo in vedo, kako jih upoštevati v konkretnih situacijah.

Vendar pa praksa velikokrat s seboj prinese tudi posebne okoliščine, kjer glavno vlogo zagotavljanja neodvisnosti notranjega revizorja prevzame njegova mnenjska neodvisnost. Te neodvisnosti se ni mogoče naučiti iz nobenega pisanega pravila. Tako ne moremo mimo dejstva, da je bilo vsaj sedem anketnih vprašalnikov (kar 30 % od vseh odgovorjenih vprašalnikov) izrazito negativnih glede neodvisnega položaja, ki ga ima notranji revizor v njihovem podjetju. Vseh sedem se posredno navezuje na preveliko moč vplivanja uprave na njihovo delo. V eni izmed enot, v katero je bil poslan vprašalnik je neki z notranjo revizijo nepovezan zaposleni dejal, da ima občutek, da vodja uprave nadzoruje vsako potezo notranjega revizorja.

Glede na rezultate vprašalnika so praktično vse notranjerevizijske enote podrejene in poročajo neposredno upravi. To je zelo primerna podrejenost notranjerevizijske službe v podjetjih, kjer se nižje in srednje poslovodstvo jasno loči od uprave same. Iz izvedene raziskave pa izhaja (Slika 8, na strani 33), da notranji revizorji upravi redno tudi svetujejo in

ji pomagajo pri njenih odločitvah. Pri tem se pojavi vprašanje primernosti neposrednega poročanja izključno upravi in šele nato v določenih primerih nadzornemu svetu. Tudi dejstvo, da se nekateri notranji revizorji izogibajo neposrednemu poročanju nadzornemu svetu, ker bi s tem ob neobveščanju uprave lahko izgubili svoje delovno mesto, ne govori v prid podrejenosti notranjerevizijske enote upravi.

Prav zaradi nevarnosti popuščanja notranjih revizorjev upravi se v tujini že dobro uveljavlja organizacija revizijskega odbora kot enega izmed učinkovitih ukrepov omogočanja neodvisnega poročanja notranjega revizorja nadzornemu svetu in drugim interesnim skupinam.

Pri nas tovrstnih ukrepov še ni bilo, vendar je s tem, ko je maja 2004 Slovenija postala polnopravna članica EU, sprejela tudi obvezo, da bo upoštevala Osmo direktivo Sveta EU, ki se nanaša prav na tovrstno problematiko. Predlog direktive obvezuje članice EU, da bodo organizirale revizijski odbor oziroma drug sistem z enakimi varovalnimi ukrepi v vseh družbah, ki delujejo v javnem interesu. Slednje je treba izvesti v štiriindvajsetih mesecih po sprejetju v EU, torej predvidoma v letu 2006.

Tudi Slovenija potrebuje nove metode in načine nadzorovanja uprave, pri čemer je zelo primeren način organizacija revizijskega odbora (Mejak, 2003, str. 25). Pravilno organiziran revizijski odbor namreč omogoča komunikacijo med njim in vodjo notranjerevizijske enote tudi brez prisotnosti uprave. Nadzornemu svetu omogoči, da se hitreje seznanja z morebitnim manj primernim delovanjem organizacije, predvsem pa zagotovi notranjemu revizorju delovanje, na katerega ima uprava bistveno manjši vpliv.

Tudi izvedena raziskava je pokazala, da praktično vsi problemi v zvezi z neodvisnostjo, ki so jih anketiranci navedli, izhajajo iz prevelike moči vplivanja uprave oziroma ravnateljstva ali višjega posloводства. V nadaljevanju so zato navedene nekatere pozitivne lastnosti uvedbe revizijskega odbora pri zagotavljanju neodvisnega položaja notranjega revizorja.

4.3.1. Pozitiven vpliv uvedbe revizijskega odbora na zagotavljanje neodvisnosti notranjega revizorja

Revizijski odbor kot odbor nadzornega sveta lahko predstavlja zelo primeren mehanizem, s katerim nadzorni svet nadzira poslovanje družbe oziroma podjetja. Dejaven je na področju revidiranja, notranjega kontroliranja in računovodskega poročanja (Duhovnik, 2002, str. 18). Nadzorna funkcija revizijskega odbora je pri zagotavljanju verodostojnega in neoviranega poročanja notranjega revizorja najpomembnejša.

Učinkovita organizacija revizijskega odbora pomeni številne prednosti za podjetje, ki so predvsem povečana učinkovitost članov nadzornega sveta, pomoč zunanjim revizorjem pri poročanju o resnih pomanjkljivostih ravnanja višjega posloводства, uprave oziroma

ravnateljstva, povečanje zaupanja zainteresirane javnosti v verodostojnost računovodskih izkazov (Duhovnik, 2002, str. 18) in seveda pridobitev s poslovanjem podjetja neobremenjenega posrednika pretoka informacij o poslovanju podjetja do nadzornega sveta (Chambers, 1992, str. 14).

Predlog Osme direktive Sveta EU ne določa natančno, kateri člani morajo sestavljati revizijski odbor, zahteva pa, da mora biti vsaj en njegov član neodvisen ter imeti ustrezno znanje računovodstva in/ali revizije. Člane revizijskega odbora nadzorni svet ali skupščina delničarjev imenujeta iz vrst neizvršilnih članov upravnega organa ali nadzornega organa (sveta) podjetja.

Najbolj tipično umestitev revizijskega odbora glede na organizacijsko strukturo podjetja prikazuje Slika 2, na strani 22, ki je v diplomskem delu prikazana v razdelku 3.3.4. - Ustrezna organizacijska podrejenost službe notranjega revidiranja. Najpomembnejša glede zagotovitve čim večje neodvisnosti je možnost neposrednega poročanja vodje notranjega revizorja revizijskemu odboru, ki ima nato neposredno povezavo z nadzornim organom podjetja.

Revizijski odbor in notranji revizor imata tako kar nekaj skupnih ciljev. Če se med njima vzpostavi uspešno sodelovanje lahko to veliko pripomore k učinkovitosti službe notranjega revidiranja in k zagotavljanju njene neodvisnosti. Najpomembnejši je posluš, ki ga ima predstojnik revizijskega odbora glede predlogov delovanja notranje revizije v podjetju. Prav zato je tudi pomembno, da je v revizijskem odboru vsaj en član, ki pozna problematiko in dejavnost notranjega revidiranja.

5. SKLEP

Notranja revizijska stroka v svetu obstaja že več kot 60 let, v slovenskem prostoru pa se močneje uveljavlja šele zadnji dve desetletji. V tem obdobju se je neprestano razvijala. Prvotno so jo dostikrat enačili z notranjim kontroliranjem, danes pa dejavnost notranjega revidiranja predstavlja popolnoma samostojno stroko.

Notranji revizor na strokovni podlagi, ki jo zanj predstavljajo ustrezni zakoni, kodeksi in druga pravila, daje določeno stopnjo zagotovil o primernosti obvladovanja tveganj delovanja, poročanja, uspešnosti poslovnih procesov, usklajenosti z zakonodajo. Na njegova zagotovila, svetovanje, pregledovanje se poslovodstvo, nadzorni svet, delničarji ter druge interesne skupine zanašajo v največji možni meri in na njihovi podlagi sprejemajo odločitve, ki so zelo pomembne za uspešno poslovanje podjetja. Delo notranjega revizorja mora biti zato popolnoma neodvisno.

Neodvisnost delovanja notranjega revizorja ni problematična le zaradi dejstva, da temelji predvsem na etičnosti njegovega delovanja (neodvisnosti mnenja), temveč tudi zato, ker jo je

zelo težko popolnoma zagotoviti. Pravila, ki obravnavajo njeno zagotavljanje so čedalje obsežnejša, s tem pa se večja tudi število dejavnikov in mehanizmov, potrebnih za njeno izpolnjevanje.

Obstoj jasno opredeljenih pravil, ustrezna strokovna in etična kakovost notranjega revizorja, ločevanje drugih storitev od storitev notranjega revidiranja ter ustrezno visoko organizacijsko umeščena služba notranjega revidiranja so glavni dejavniki zagotavljanja podlage za neodvisno delovanje notranjega revizorja. Ko podjetja stremijo k njihovem izpolnjevanju, izključujejo najpomembnejše možnosti slabitve neodvisnega položaja notranjega revizorja, vseeno pa jih ne morejo popolnoma preprečiti. V diplomskem delu opisani mehanizmi, ki rešujejo problem neodvisnosti, ko dejansko nastopi, so zato potrebni.

Čeprav v Sloveniji gospodarske razmere postajajo vse bolj kompleksne, se pozitivnih lastnosti storitev notranjega revidiranja še vedno premalo zavedamo. Notranjerevizijske službe so navadno le v podjetjih v katerih to zahteva zakonodaja. Druga podjetja imajo notranjerevizijsko enoto večinoma za nepotreben strošek.

Slednje delno potrjuje tudi v diplomskem delu izvedena raziskava, ki je pokazala, da kljub upoštevanju zakonov in predpisov o zagotavljanju neodvisnosti in navzven dokaj neodvisnemu videzu organiziranosti notranjerevizijskih služb, nekateri notranji revizorji omenjajo prevelik vpliv višjega posloводства na njihovo delo. Ena izmed rešitev za izboljšanje neodvisnega položaja notranjega revizorja tako v svetu kot pri nas je uvedba revizijskih odborov.

V svetu so revizijski odbori že uveljavljeni organi, ki lahko, če so dobro organizirani bistveno pripomorejo k izboljšanju zagotavljanja neodvisnega delovanja in poročanja notranjega revizorja. Pri nas temu še zdaleč ni tako, saj ima revizijski odbor zanemarljivo malo podjetij. Osmo direktivo Sveta EU, ki državam članicam nalaga obvezno uvedbo revizijskih odborov v vsa podjetja, ki delujejo v javnem interesu, zato lahko ocenimo za ustrezno. Slovenija jo bo morala kot polnopravna članica EU začeti upoštevati v naslednjih letih. S tem bo vodja notranjerevizijske službe dobil možnost poročati o svojih izsledkih revizijskemu odboru tudi mimo vrhovnega posloводства, s čimer bo izločena tudi najvišja raven, ki bi morebiti želela vplivati na pretok informacij od notranjega revizorja do nadzornega sveta oziroma lastnikov podjetja.

V prihodnosti torej lahko glede na svetovno dogajanje pričakujemo dvoje. Prvič povečanje notranjerevizijskih enot v podjetjih, saj postajajo nepogrešljivo sredstvo v njihovem boju z ostro konkurenco in drugič več škandalov v zvezi z neustreznim poslovanjem podjetij, tudi na račun premajhne pozornosti pri zagotavljanju neodvisnega dela notranjega revizorja. Temu navadno sledi sprejemanje novih ukrepov za zagotovitev neodvisnega dela notranjih revizorjev.

Stroka potrebuje več let, da pripravi ustrezen standard, praksa pa le nekaj tednov, da poišče pot, kako ga zaobiti (Jagrič, 2004, str. 151). Torej se zopet vrnemo k etičnem ravnanju notranjega revizorja. Njegova strokovna etika je predpogoj vseh pisanih in nepisanih ukrepov.

Vsekakor to potrjuje, da je neodvisnost vrлина, ki se je ne da le priučiti ali zagotoviti z zakonskimi in drugimi uredbami. Veliko je odvisno od osebne presoje notranjega revizorja in njegove sposobnosti ohranjanja neodvisnosti mnenja. To mu namreč predstavlja mejo, do katere še lahko neodvisno zastopa svojo stroko, poklic ali ravnanje podjetja.

LITERATURA

1. Ashbaugh Holls: Do Non-Audit Services Compromise Auditor Independence. Madison : University of Wisconsin at Madison-School of Business and University of Wisconsin. [URL: <http://papers.ssrn.com>], 6. 6. 2003.
2. Chambers Andrew: Effective Internal Auditors: How to Plan and Implement. London : Management Audit Limited, 1992. 210 str.
3. Chambers Andrew, Selim M. Georges, Vinten Gerald: Internal Auditing. Second Edition. London : Pitman Publishing, 1993. 439 str.
4. Debeljak Irena: Zunanje izvajanje notranjerevizijskih storitev. Revizor, Ljubljana, 2001, 6, str. 7-18.
5. Duhovnik Meta: Revizijski odbori kot svetovalec nadzornemu svetu. Finance, Ljubljana, 2002, 54, str. 18.
6. Edwards Gary: Auditor Independence Through Self-Regulation: A new Conceptual Framework for Auditor Independence. [URL:<ftp://ftp.aicpa.org/public/download/members/div/secps/isb/0116937.doc>], 6. 6. 2003.
7. Gleitzmann Miles, Sen Pradyot: Improving auditor Independence Through Selective Mandatory Rotation. [URL: <http://papers.ssrn.com>], 10.11. 2004.
8. Jagrič Milan: Notranja revizija z novih zornih kotov. Zbornik referatov. 36 simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2004, str. 151-164.
9. Kavčič Slavka: Pomen revizije in odličnost delovanja organizacij. 12. forum odličnosti in mojstrstva, Otočec 2000. Otočec : Zveza ekonomistov Slovenije, Ministrstvo za znanost in tehnologijo in Gospodarska zbornica Slovenije, 2000. 148 str.
10. Kavčič Slavka: Poklicna etika in odgovornost računovodij. Zbornik referatov. 36 simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2004, str. 127-138.
11. Kelhar Peter: Računovodska etika v spremenljivem gospodarskem okolju. Revizor, Ljubljana, 2003, 1, str. 44-61.
12. Kogovšek Ana: Nadziranje bančnega poslovanja s poudarkom na notranji reviziji. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 45 str.
13. Kovač Andreja: Kakovost notranjerevizijske službe. Revizor, Ljubljana, 1998, 5, str. 7-28.
14. Mejak Miran: Kako povrniti izgubljeno zaupanje? Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2003, 7, str. 25
15. Nemeč Anica: Sodelovanje notranjih in zunanjih revizorjev. Revizor, Ljubljana, 1998, 2, str. 35-49.
16. Odar Marjan: Neodvisnost revizorja in javno nadzorstvo nad revizijsko stroko. 36 simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2004, str. 165-177.

17. Perner Vili: Prednosti in slabosti zunanjih izvajalcev notranjerevizijskih storitev. Zbornik referatov 3. letne konference preizkušenih notranjih revizorjev. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2000, str. 53-64.
18. Praznik Ksenija: Ekonomske prednosti notranjega revidiranja za velika podjetja. Revizor, Ljubljana, 1999, 6, str. 34-51.
19. Ramovš Jože: Osebnostne osnove etičnega ravnanja v poklicu: Profesionalna etika pri delu z ljudmi. Maribor : Inštitut Antona Trstenjaka, 1996, str. 67-81.
20. Rošker Marica: Model notranjega revidiranja v malih notranjerevizijskih organizacijskih enotah. Revizor, Ljubljana, 2004, 10, str. 7-35.
21. Sawyer B. Lawrence: Sawyer's Internal Auditing: The Practice of modern Internal Auditing. Altamonte Springs : The Institute of Internal Auditors, 1988. 1291 str.
22. Sawyer K. B., Vinten G.: The Manager and the Internal Auditor: Partners for Profit. Chichester : John Wiley & Sons, 1996, str. 3.
23. Sruk Vladimir: Leksikon morale in etike. Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1999. 579 str.
24. Taylor Donald H., Glezen William G.: Revidiranje – zasnove in postopki. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1996. 1078 str.
25. Turk Metka: Razvoj notranjega revidiranja v novem tisočletju. Revizor, Ljubljana, 1999, 12, str. 9-21.
26. Turk Metka: Interna revizija mora biti vedno strokovna in natančna. Bančni vestnik, Ljubljana, 2002, 11, str. 38-41.
27. Tušek Boris, Žager Lajoš: Vloga notranjega revidiranja pri odločanju v podjetju. Revizor, Ljubljana, 1999, 11, str. 20-46.
28. Wallace Wanda A.: Auditing. Second Edition. Boston : PWS Kent Publishing Company, 1991. 1193 str.
29. Walker Richard: Auditor Independence: The Issues. [URL: <http://www.nyscpa.org/cpajournal/1999/0599/features/599p44.html>], 5. 12. 2004.

VIRI

1. Seznam poslovnih bank [URL: http://www.bsi.si/html/povezave/seznam_bank.html], 28. 4. 2005.
2. Kodeks notranjerevizijskih načel. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1998.
3. Kodeks poklicne etike notranjega revizorja. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003.
4. Kodeks poklicne etike poslovnega finančnika. Delati etično - kodeksi poklicne etike izpostavljenih poklicev in funkcij. Grosuplje : Moderna, 2002, str. 130 - 152.
5. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001.

6. Predlog Osme direktive Sveta EU. [URL: http://europa.eu.int/servlet/portail/renderservlet?search-docnumber&lg-en&nb_docs-25&domain-preparatory&in_forceno&an_doc-2004&nu_doc-177&type_doc-comfinal], 1. 7. 2005.
7. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1994, str. 734.
8. Slovenski inštitut za revizijo [URL: http://www.si-revizija.si/o_siru/index.shtml], 24. 6. 2005.
9. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002.
10. Slovensko zavarovalno združenje [URL: <http://www.zav-zdruzenje.si/.info.html>], 28. 4. 2005.
11. Standardi notranjega revidiranja. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003.
12. Standards for the Professional Practice of Internal Auditing. Altamonte Springs Florida : The Institute of Internal Auditors. [URL: http://www.theia.org/ecm/pub.cfm?doc_id], 2001.
13. Zakon o bančništvu (Uradni list RS, št. 7/1999).
14. Zakon o revidiranju (Uradni list RS, št. 11/2001).
15. Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/2000).
16. Zveza evropskih računovodskih strokovnjakov. [URL: <http://www.fee.be/secretariat.htm>], 19. 9. 2004.

PRILOGE

ANKETNI VPRAŠALNIK

1. Izmed lastnosti, ki naj bi jih imel notranji revizor, izberite pet lastnosti, ki se vam zdijo prednostne pri opravljanju njegovega dela, in jih razvrstite po vašem mnenju, od najbolj do najmanj pomembne. (*1 - najbolj pomembna lastnost, 5 - najmanj pomembna lastnost*).

- neodvisnost
- nepristranskost
- obvladovanje poklicnih veščin
- strokovna skrbnost
- neoporečnost
- natančnost
- prizadevnost
- poštenost
- sposobnost ohranjanja zaupnosti
- odgovornost

2. Notranjerevizijsko delo zahteva nenehno izobraževanje in izpopolnjevanje; vam vodstvo banke/zavarovalnice, v kateri ste zaposleni, nudi dovolj možnosti izobraževanja doma in v tujini, seznanjanja z novostmi vaše stroke, dodatne strokovne literature?

<i>DA</i>	<i>NE</i>
-----------	-----------

3. Komu je organizacijsko podrejena notranjerevizijska enota v vašem podjetju?

- upravi
- revizijskemu odboru
- nadzornemu svetu

4. Komu poroča notranjerevizijski predstojnik vaše enote?

- upravi
- revizijskemu odboru
- nadzornemu svetu

5. V kakšni meri rezultate preverjanja delovanja notranjih kontrol upošteva in uporabi zunanji revizor za svoje poročanje?

- v celoti
- delno
- polovično
- nič

6. Katere od spodaj naštetih storitev, poleg notranjega revidiranja, še opravlja vaša notranjerevizijska enota (*možnih več odgovorov*)?

- svetovanje upravi
- kontroling
- načrtovanje
- podporne storitve
- popravljalne storitve

7. Ali ste pri svojem delu doživeli kakršne koli pritiske, obvezna navodila, vsiljevanje mnenj ...?

- nikoli
- redko
- pogosto
- vedno delam po navodilih uprave

8. Neodvisnost notranjega revizorja je v Sloveniji ogrožena zaradi medsebojne možne povezave notranjega revizorja z upravo, predvsem zaradi (*možnih več odgovorov*):

- prijateljskega povezovanja
- sorodstvenih vezi
- možnosti napredovanja
- povečanja zaslužkov, plač, nagrad ...
- ni ogrožena

9. Ali menite, da bi bilo delo notranjega revizorja lahko opravljeno bolj neodvisno, če bi ga opravljal revizor, ki ne bi bil zaposlen v podjetju, za katerega opravlja službo?

<i>DA</i>	<i>NE</i>
-----------	-----------

10. Ali menite, da obstoječi zakoni in pravila na podlagi revidiranja in notranjega revidiranja dovolj natančno zagotavljajo revizorjevo neodvisnost v praksi?

<i>DA</i>	<i>NE</i>
-----------	-----------

SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV

American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) – *Ameriški inštitut potrjenih javnih računovodij*

Federation des experts comptables europeens (FEE) – *Zveza evropskih računovodskih strokovnjakov*

Independence of mind – *neodvisnost mnenja, dejanska neodvisnost*

Independence in appearance – *neodvisnost videza, navidezna neodvisnost*

International Federation of Accountants (IFAC) – *Mednarodno združenje računovodskih strokovnjakov*

Institut of Internal Auditors (IIA) – *Ameriški inštitut notranjih revizorjev*

Outsourcing – *Prenašanje notranjega revidiranja na druge izvajalce*